

Nova Strava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 5,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Da ne bo prepozno

Svet se je zamajal v svojih temeljih. Pokrajine so se spremenile v vojaške tabore ali v pozorišča krvavih vojska med narodi. V najkulturnejših državah divja razdejanje, uničevanje stoletnega truda rok in razuma. Strašno krvave bitke ugonablajo neizmerna bogastva, podirajo domove, tovarne, železnice, ceste, bolnice, šolska poslopja, uboga zemlja je obsojena, da ne more roditi sadov, ker po njej bobne težki vozovi in iz nje trga rodovitno prst. Narodi krvave iz milijonov ran, tonejo v morju solza, lakote, bede in pomanjkanja, v morju strašnega umiranja.

Naj se dogodki, ki pretresajo danes svet, razlagajo tako ali tako, s simpatijami za eno ali drugo stran, z modrovanji takega ali podobnega značaja, eno ostane za vsakega pazljivega opazovalca jasno in nedvomno: iz sedanjih svetovnih vojne se mora roditi nov svet, ki bo morda pravičnejši in poštenjši od dosedanjega, morda pa tudi ne. Prišel bo nov družabni red, ustvarjene bodo nove oblike sožitja med narodi, obveljavljen bo nov način vladanja v narodih, nastali bodo v ljudeh novi pogledi na svet, zavladala bo v človeštvu nova miselnost. Eni pričakujejo, da bo ta vojna imela za posledico slogo in strpljivost med narodi, drugi gledajo bolj črnogledno in mislijo, da bodo narodi v bodoče med seboj še bolj nesložni. Eno je gotovo: čas, ki ga preživljamo, je za velike in male narode poln najtežjih preizkušenj, istočasno pa tudi poln negotovosti, kako bo bodočnost narodom zagotovila obstoj in napredek, komu pa usoda piše neizprosno smrt in neizbežen pogin. V tej mučni negotovosti trpe narodi, ker se zavedajo, da noben narod ni tako močan, da bi mogel biti preko vseh nepremagljiv in vsemogoč gospodar svoje usode in usode drugih. Vsakdo ve, da je usoda večkrat kaj čudna in nepreračunljiva. V krvavih vojnah, pa naj bodo narodi v njih posredno ali neposredno udeleženi, je vse postavljeno na kocko. V vojnem času je vse zavito v negotovost, vsak novi dan zna prinesiti nove dogodke, ki ovržejo staro in nakažejo novo smer razvoju. To pomeni, da vojni čas od vsakogar zahteva stokrat pojačeni čut odgovornosti, najskrbnejšo pozornost za vsak na videz tudi neznaten pojav. Ta čas zahteva najresnejša prizadevanja, da ničesar ne postane zanemarljivo ali opuščeno, kar bi moglo koristiti obrambi naroda ali države. Vse je treba videti, vse je treba slišati, vse je treba opazovati, nič se nam ne sme zdeti nevažno ali manj važno. Ne smemo smatrati, da je usoda nam samo naklonjena in da za naše narodne in državne potrebe delajo samo srečne okoliščine. Nasprotno, vodstvo naše usode bo samo takrat dobro, ako bo delalo pod pogojem in pod vidikom, da za nas ne ustvarja bodočnosti čas sam od sebe, temveč samo to, kar ustvarimo sami z lastnimi silami. Nočemo biti črnogledi, pa tudi ne navadni lahkomišelniki, ki mislijo, da nas obdajajo samo dobri in naklonjeni prijatelji. Čas je tak, da moramo biti na vse strani skrajno nezaupljivi in do največje pozornosti previdni. Ne smemo videti povsod prijatelje, da ne pademo v zmoto in bi s tem svojo usodo naklonili na napačne stebre. Sedanji čas zahte-

va hitra dejanja in ustvarjanja, odločne ukrepe in revolucionarne odločitve. Usodno zmotno je, ako s potrebnimi ukrepi, ki jih zahteva naša narodna in državna obramba, odlašamo, če se pustimo omamljati in zavajati v zmotna gledanja na dogodke in ljudi okoli sebe.

Gorje narodu in državi, ki v težkih dneh nima na vodilnih mestih pravih mož, ki so zahtevam časa v vsakem oziru dorasli. Dvojno pa je gorje, če narod tudi v preteklosti ni imel pravih mož, ki so znali usodo naroda voditi po takih potih, ki ga ne peljejo v pogubo ali negotovost. Srečen je narod, ki ima v vsakem času take može za voditelje, ki so polni čuta odgovornosti, ki ne poznajo sebičnih teženj ne zase ne za svojo okolico, temveč poznajo samo en cilj pred seboj: srečo celote in vsega naroda. Sposobni voditelji se narodom ne rode vsaki dan, morda le vsako stoletje da narodu velikega moža, ki vidi in spozna, po katerih in kakšnih potih je potrebno, da narod hodi svojo zgodovino. Ni tisti pravi voditelj, ki se narodom za voditelja vsili ali na tako mesto pride pod vplivom najrazličnejših okoliščin, istočasno pa je do skrajnosti nesposoben, a se teh nesposobnosti niti noče zavedati. V takem slučaju je katastrofa naroda neizbežna. Napačno je, če bi spoznanje prišlo prepozno. Še usodnejše pa je, če tudi po spoznanju narod ni sposoben za udarne ukrepe, ki pretrgajo s preteklostjo in ustvarijo nova pota, ki so narodu potrebna. V usodnih dneh je potrebno vedno vprašanje, če je vse staro in konzervativno dobro in zadostno preizkušeno. Zgodovina nam pravi, da so narodi v usodnih urah svoje zgodovine večkrat s starimi razvadami in navadami pomedli in ukrenili to, kar zahteva čas z novimi težavami in z novimi posebnostmi.

Ali so za usodo našega naroda potrebna nova pota? Ali so nam potrebna krepkejša dejanja, ki naj branijo našo bodočnost, ki uravnavajo naša pota v pravilnejšo razvojno smer? Ali je naša mirna zadovoljnost z danim stanjem na mestu? Ali smo vse storili, kar je za narodno obrambo potrebno in nimamo ničesar več dodati? Ali smo zadosti pazljivo pregledali vrste svojih prijateljev in tudi vrste svojih sovražnikov? Ali smo si popolnoma na jasnem glede načrtov svojih narodnih sovražnikov? Ali mislimo na vse morebitnosti, ki znajo še priti in udariti na naša narodna vrata? Kdo nosi odgovornost za to, da je v naših narodnih vrstah in naših obrambnih postojankah vse v najboljšem redu? Gorje narodu, ki ne zna povedati, koga ima poklicati v težkih časih na odgovor! Vsaka naša misel mora biti v teh urah posvečena razmišljanju, ali in kako bomo pred zgodovino dajali odgovor in kdo je prvi poklican, da daje ta odgovor. Paziti moramo, da nas čas ne prehiti in da naša razmišljanja ne postanejo prepozna. —ec.

TOVARIŠI!

Pridobivajte nove naročnike

Podpore vpoklicancem

Na zadnji plenarni seji Zbornice za TOI so obrtniški delegati navajali, da je za obrtnike preveliko breme, da morajo za pomočnike, ki so poklicani na orožne vaje, izplačevati mezde. Breme je tem večje, če je obrtnik sam poklican na orožne vaje ter mora zapreti svojo delavnico in zapustiti številno družino, ne da bi dobil kakršnokoli odškodnino ali podporo. Nekemu ljubljanskemu trgovcu se je pripetilo, da je bil poklican k vojakom on sam in vsi njegovi trije pomočniki. Ni mu preostalo drugega, da je zaprl trgovino. Ali naj sedaj on, poleg velike škode, ki jo ima, ker je moral trgovino zapreti, sedaj še plačuje vse tri pomočnike? Na seji Zbornice za TOI se je nadalje navajalo, da so nameščenci iz enega podjetja vpoklicani, iz drugega podjetja iste stroke pa ne. Konkurenčna enakost podjetij je s tem porušena. Na najboljšem so sedaj podjetja, ki zaposlujejo le ženske moči. Plačujejo itak manjše mezde, poleg tega pa še redno obratujejo in jim ni treba plačevati mezde za vpoklicance. Edino pravilno bi zato bilo, da bi država plačevala podpore vpoklicancem, od podjetij naj bi se pobiral od vseh enak prispevek. — K debati, ki se je vršila v Zbornici TOI, nimamo ničesar pripomniti. Tudi delavcem in nameščencem bi bilo ljubše, da bi dobili zadostno podporo iz javnih blagajn in to za celo dobo, ko so vpoklicani k vojakom in ne glede na dolžino zadnje zaposlitve. In kar je važno, takoj prvi teden bi se morale podpore tudi izplačati.

Kontrola surovin

Izšla je uredba, ki predpisuje kontrolo inozemskih surovin. Kontrola se razteza na riž, kavo, čaj, kakao, loj, kokosovo olje, parafin, surovi bombaž in bombažno prejo, ovčjo volno, volneno prejo, surovo juto in neuporabljene vreče iz jute, kavčuk in izdelke iz kavčuka, surove kože vseh vrst, kositer in na belo pločevino. Za vse te predmete velja tudi uredba o kontroli cen, kolikor do sedaj še ni veljala. O vseh inozemskih surovinah morajo trgovci na debelo in proizvajalci voditi knjigo o nakupu in prodaji predmetov. Prepoved se lahko tudi izdelavo posameznih predmetov, ki se izdelujejo iz surovin, ki so pod kontrolo.

Namen kontrole inozemskih surovin je, da se prepreči nedopustna spekulacija in skrievanje zalog, kar bi imelo za posledico nepotrebno pomanjkanje surovin in podražitev cen.

Ureditev trgovinskega in industrijskega prometa s surovinami zelo interesira tudi delavstvo. Vsled novih vojnih razmer je dovoz različnih surovin, katere potrebuje naša industrija, zelo otežkočen in deloma celo onemogočen. Nevarnost je, da lahko del industrije preneha obratovati, ker ne bo imel na razpolago zadostno količino surovin. Posledica temu bi bila, da bi na tisoče delavcev izgubilo zaslužek. Zato je skrajni čas, veliko smo v tem pogledu že zamudili, da se promet z nakupom in predelavo surovin regulira. Če bo ta smoter dosegla najnovejša uredba, in če se bo predvsem doseglo nemoteno obratovanje naše industrije, potem bomo lahko zadovoljni in brez strahu, da bi nas zadela največja nesreča, ki jo prinaša brezposelnost.

Izločimo vojno dobičkarstvo

Urad za kontrolo cen je razširil svoje nadzorstvo tudi nad cenami za železo, železo v palicah vseh vrst, fasonirano železo, žice, žebelje, železne in jeklene palice, stavbni les in opeko. S tem ukrepom se hoče predvsem preprečiti, da bi se dražil material, ki je potreben za stavbarstvo. Vsled rastočih cen za stavbni material, se je zadnje mesece zelo ustavila gradbena delavnost. V zvezi s tem je bilo prizadeto tudi stavbno delavstvo, ki je ostalo brez zaposlitve in naj je sedaj tudi stavbna sezona na višku.

Zelo se čudimo, da do danes še ni kontrolni urad predpisal nadzorstva nad cenami najnujnejših življenjskih potrebščin, ki se v veliki meri draže v škodo najširšim plastem konsumentov. Predvsem bi morali dobiti kontrolo cen, ali boljše rečeno maksimalne cene za žito in koruzo, za ostale poljske pridelke in za živino. Tudi gotove vrste oblek in obutve ne bi smele ostati izven kontrole. Kurivo se je pričelo tudi tako zelo dražiti, da že sedaj lahko s strahom gledamo v bodočo zimo, ker se pri današnjih dohodkih delavske družine ne bodo mogle preskrbeti z ono množino kuriva, ki je za najskromnejše gospodinjstvo potrebno.

Poleg maksimiranja cen je nujno potrebno, da se vendar enkrat točno ugotovi, kakšna je potrošnja življenjskih potrebščin v državi. Ne smemo se zadovoljevati s splošnimi domnevmami, da imamo vsega dovolj. Ponovno se je že izkazalo, da nam je čez noč zmanjkalo tega, ali onega blaga. Posebno, ker smo vezani na velike kontingente izvoza.

Izvoz blaga tudi ne bi smel povzročevati zvišanja cen. Če bi se izvoz vršil pod najstrožjo kontrolo in po načrtu, bi bilo tudi lahko preprečiti vsako zviševanje cen zato, ker prodajamo blago v inozemstvo. Pri smotrni organizaciji naše izvozne trgovine bi lahko višje cene, ki jih dobimo za izvoženo blago, služile za izravnavo cen na domačem trgu. Dobiček z izvozom blaga ne sme ostati v rokah posameznikov ali družb, ampak bi se moral stekati v dobrobit vsega prebivalstva. Prekomerni zaslužki izvoznikov so v trgovskem pogledu nemoralni in v škodo narodne celote. V današnjih časih smo pa dolžni podpirati le ono gospodarsko politiko, ki je v korist splošnosti, ne pa posameznikov. Vojnih dobičkarjev v nacionalni državi ne bi smeli trpeti.

Kratkotrajna obolenja

Obrtniške zbornice so predložile ministru za trgovino, obrt in industrijo spomenico, v kateri zahtevajo ukinitev § 219. obrtnega zakona in v zvezi s tem izpremembo § 45. zakona o zavarovanju delavcev tako, da nosi stroške zdravljenja in oskrbe zavarovanca tudi za krajša obolenja. Okrožni urad za zavarovanje delavcev in ne delodajalec s tem, da mora do 7 dni izplačati delavcu polno mezdo. K zahtevi obrtniških zbornic bi bilo pripomniti to-le: Obrtni zakon določa, da je delodajalec dolžan izplačati delavcu mezdo za prvih sedem dni bolezni, če je pri istem delodajalcu zaposlen delavec vsaj štirinajst dni. Okrožni urad za zavarovanje delavcev izplača hranarino obolelemu delavcu šele takrat, če je bolan več kot tri dni. Če je delavec bolan manj kot tri dni, potem dobi mezdo samo od delodajalca, dočim mu Okrožni urad ne plača hranarine. Pri obolenju preko treh dni, dobi za prvih sedem dni obolenja delavec mezdo od delodajalca in hranarino od Okrožnega urada. V tem slučaju je delavec pri kratkotrajnem obolenju dvakrat pla-

čan in sicer dobi mezdo in hranarino. Dvakratni dohodek, ki izhaja iz mezde in hranarine, ima za posledico, da se vrše zlorabe, ki obremenjujejo predvsem socialno zavarovanje. V vsej naši zakonodaji je poudarjeno načelo, da ima za prve dni obolenja skrbeti za delavca predvsem delodajalec. Da se prepreči zlorabe, ki izhajajo iz dvakratnih prejemkov v slučaju kratkotrajnih obolenj, bi bilo pravično, da bi prvih sedem dni obolenja Okrožni urad sploh ne izplačeval hranarine, pač pa delodajalec mezdo in to v vsakem slučaju, ne glede na dolžino zaposlitve. Prihranek, ki bi nastal potem za socialno zavarovanje, naj bi se porabil za to, da bi se priznalo 52tedensko bolovanje v vseh slučajih in ne samo izjemoma, kot se to danes godi. Delodajalci bi torej kvečjemu lahko postavili zahtevo, da okrožni uradi za prvih sedem dni bolezni sploh ne plačajo hranarine, dočim bi oni še naprej izplačevali mezdo, kot do sedaj. Tako so odškodnine za čas kratkotrajnih obolenj urejene tudi v drugih državah.

Ne pozabite na strokovni pokret

V današnjih izjemnih časih ni mogoče, da bi prirejali sestanke in shode strokovno organiziranega delavstva. Dosedaj je bilo delavstvo navajeno, da se je vsa propaganda za strokovni pokret in za izboljšanje socialnega položaja delavstva vršila potom širših zborovanj. V nekaterih delavskih centrih so se tako zborovanja vršila vsaj vsaki mesec enkrat. Ker sedaj zborovanja ni, so nekateri mišljenja, da bo vsled tega oslabil strokovni pokret delavstva. To pa nikakor ni potrebno, če je med delavstvom količjak zavednosti. Vsaj nam ni treba pri vsaki priliki obešati svoje zahteve le na veliki zvon shodov in sestankov. Svoje zahteve lahko uveljavljamo tudi na drugi način, ki je prav tako uspešen. Predvsem je potrebno, da smo v stalnem stiku s funkcijonarji organizacij, katerih nemoženo poslovanje je zagotovljeno. Dalje delavski pokret najjače okrepimo, če pridobivamo za strokovne organizacije novo članstvo, staro članstvo pa z osebno agitacijo od moža do moža stalno opozarjamo, da ostane organizaciji prav v teh težkih dneh zvesto. Poleg tega imamo svoj strokovni tisk, ki vsaj tako uspešno zagovarja delavske težnje, kot vsako zborovanje. Vse svoje moči moramo

posvetiti, da se »Nova Pravda« čimbolj razširi in to ne samo med delavstvom, ampak tudi med širšo javnostjo, da bo stalno obveščena in poučena o delavskih zahtevah. Mišlimo, da vse naše delavstvo deli z nami mišljenje, da če kdaj, je danes strokovna organizacija delavstva potrebna. Vsaj je prav v današnjih dneh treba stalno čuvati nad interesi delavstva in stalno izvajati akcije pri delodajalcih, kot pri oblasteh, da delavstvo ne izgubi vsaj tistega, kar potrebuje za svojo najnujnejšo existenco.

Skrbi tekstilne industrije

Naša tekstilna industrija potrebuje leino okrog 40 mil. kilogramov bombaža in bombažnih izdelkov. Dosedaj smo uvažali okrog 18 milijonov kilogramov bombaža in 12 mil. kilogramov bombažne preje. Ker so naše predilnice povečale svojo kapaciteto, bi lahko izostal uvoz bombažne preje, zato bi pa morali dobiti odgovarjajočo množino bombaža. Z razširitvijo vojne na Sredozemsko morje je zelo otežkočen uvoz bombaža. Lani smo izdali za uvoz bombaža 320 mil. din. Po trgovinskem dogovoru bomo dobili iz Rusije za

55 milijonov din bombaža. S tem bo pokrit le majhen del naše potrebe. Poskrbeti bo, da se uvoz bombaža iz Rusije znatno poveča. Strokovna poročila trdijo, da ima Rusija na razpolago še znatne presežke bombažne produkcije za izvoz. Posebno Slovenija z močno razvito tekstilno industrijo je življenjsko zainteresirana, da ne pride do ustavitve tovarn, ker ne bi bile preskrbljene z bombažem, oziroma bombažnimi izdelki.

Uslužbenki davek

Po podatkih Zbornice za TOI se je leta 1938 plačalo v Sloveniji uslužbenškega davka 42.3 mil. din, leta 1939 pa 50.6 mil. din. Slovenija plača približno eno četrtno uslužbenškega davka v vsej državi. Iz tega neizpodbitno sledi, da se v Sloveniji sorazmerno plača več uslužbenškega davka, kot v drugih banovinah. Kajti delavci in nameščenci v Sloveniji ne predstavljajo eno četrtno vseh delavcev in nameščenцев v državi. Ni čuda, da je prav iz Slovenije največkrat slišati, da delavstvo in nameščenstvo zahteva, da se davka prosti eksistenčni minimum uslužbenškega davka zniža. Posebno v današnjih časih, ko je draginja porasla za 30 odstotkov in bi moral biti tudi eksistenčni minimum za ta odstotek višji.

Mezde rudarjev

Mezdno gibanje za rudarsko delavstvo rudnika Pečovnik pri Celju je zaključeno in je to delavstvo dobilo 3. dodatek h kolektivni pogodbi, ki je bila sklenjena 4. II. 1938.

S tem novim dodatkom so se zvišale vse temeljne mezde in akordne postavke za 10%. Ta dodatek se bo izplačal v iznosu 10% na vse zaslužke.

Profesijonisti pa so k temu dobili še posebne službene doklade in sicer a) profesijonisti od 2 let do 4 let službe din 2, b) profesijonisti od 4 let službovanja pa din 4 na štih.

Vsi poviški so stopili v veljavo s 1. majem 1940.

Tudi delavstvo v rudniku Holmec je z ozirom na porast draginje zaprosilo za povišanje plač in izreklo željo, da se uredijo službeni pogoji s posebno kolektivno pogodbo. Podjetje je sporočilo, da pristane na kolektivno pogodbo, ki bi se sprejela čez par mesecev. Podjetje pa je pristalo, da bo delavstvo prejelo poleg dosedanjih zaslužkov še posebne draginjske doklade za vsakega delavca in delavko po din 60, za ženo din 45.—, za vsakega otroka pa din 35 mesečno. Ta draginjska doklada stopi v veljavo s 15. majem 1940.

Tekstilci

Delavstvo Mautnerjeve tovarne v Sv. Pavlu je z ozirom na porast draginje preko svojih organizacij zaprosilo za razgovor o novi ureditvi službenih pogojev. Podjetje je nato zvišalo delavstvu plače za 25 par na uro, odklonilo pa razgovore. Ker pa je delavstvo močno prizadeto radi naglega porasta draginje in ker želi, da se uredijo službeni odnosi s posebno kolektivno pogodbo, so organizacije ponovno poslale vlogo na podjetje in zaprosile, da se v najkrajšem času prične razgovor ter da se uredijo vsa vprašanja. Če bo podjetje tudi sedaj odklanjalo razgovore, se bo delavstvo obrnilo v smislu Uredbe o minimalnih mezdah, poravnavanju in razsodništvu na oblast. Upamo, da bo podjetje tako uvidevno, da bomo vso zadevo rešili mirnim potom ter da se bodo vprašanja tako uredila v zadovoljstvo delavstva in podjetja.

Službe za kvalificirane delavce

Uprava Vojnotehničnega zavoda v Kragujevcu rabi sledeče kvalificirane delavce:

150 ključavničarjev, 150 preciznih strugarjev, 10 mehanikov, 10 električarjev, 8 motorovodij, od teh dva za Diesel motorje.

Pogoji za sprejem, odn. vlaganje prošenj so isti, kakršne smo omenili v prejšnjih številkah »Nove Pravde«. Zadnji rok za vložitev prošenj je do 15. julija 1940. Prosilci ne smejo biti mlajši od 18 in ne starejši od 40 let.

Politični pregled

Važen dogodek je bila

ruska zasedba Litve, nato pa še Eston-
ske in Letonske.

Na zadavne ruske note se nobena izmed teh držav ni uprla, temveč so vse po vrsti dovolile zasedbo. Nota očita Estoni in Letonski, da sta sklenili tajno vojaško pogodbo in vrhu tega skušali k tej pogodbi pritegniti tudi Litvo in Finsko. To postopanje pa da ni v skladu s sklenjenim dogovorom o medsebojni pomoči s Sovjetsko Rusijo, in da je naravnost naperjeno proti Sovjetski Rusiji in varnosti njenih mej na zapadu.

Švicarski dnevnik »National-Zeitung« poroča iz Stockholma, da je ruska zasedba baltičkih držav izzvala veliko pozornost po vsem svetu. Zasedba pomeni za Rusijo nadaljevanje ruske varnostne politike na Baltiku. Imela bo važne posledice tudi za Finsko in Švedsko.

Rusko-nemška meja se je zdaj podaljšala preko bivše Poljske do Baltičkega morja.

Velike množice ruske vojske so bile razvrščene na meji Klajpede. Po navedbah švedskega časopisja hočejo Rusi imeti v tej vojni poslednjo besedo in se zato pripravljajo na vseh straneh. Tudi na rusko-nemški meji na Poljskem se po vestih istega časopisja zbirajo na obeh straneh veliki oddelki ruske in nemške vojske. Nova poslanika Francije in Velike Britanije si v Moskvi mnogo prizadevata, da bi Rusiji dokazala, da nemška zmaga ne more biti v korist Rusije. Vendar pa Moskva o svojih namerah dosledno molči.

Švedski list »Göteborg Tildingen« poroča iz Kovna, da

ruske čete stalno v velikem številu prihajajo preko meje v Litvo.

Nad 2000 ruskih tankov je od sobote dalje že dospelo v Litvo in so bili takoj razvrščeni. Organizacija vojske posluje v najlepšem redu, tako tudi preskrba z bencinom. Po vestih švedskih listov je doslej prispelo v Litvo že 30 ruskih divizij. Prav tako pošiljajo Rusi veliko število vojaštva ne samo na poljsko-nemško, temveč tudi na besarabsko mejo.

Na Francoskem nemške čete stalno napredujejo in so francoske čete v hudi stiski. Spricho takega položaja je Reynaudova vlada odstopila in je novo vlado sestavil maršal Petain. V novi vladi je vrhovni poveljnik Weygand minister za narodno obrambo.

Novi francoski ministrski predsednik maršal Petain je ponudil Nemčiji premirje.

V svojem govoru preko francoskih radijskih postaj je rekel med drugim: »Na poziv predsednika republike sem prevzel vodstvo francoske vlade in obžalovanja vredne francoske vojske, ki je vodila borbo proti sovražniku, nadmočnemu tako v orožju kakor tudi po številu. Prepričan sem, da je ta vojska v polni meri izpolnila svojo dolžnost do svojih zaveznikov. Tako računam na podporo bojevnikov in na podporo vsega francoskega naroda, ko prevzemam nalogo, da zmanjšam njegovo trpljenje. Mislim v tej nesrečni uri predvsem na begunce, ki polnijo ceste v največji bedi. S težkim srcem vam moram povedati, da moramo prenehati z vojevanjem. Ponoči sem poslal nemški vladi poslanico, v kateri sem vprašal, ali je mogoče najti časten način med vojaki, da nismo sovražnosti.«

Angleška vlada si je, kakor javlja Reuter, pred francosko ponudbo za premirje prizadevala, da pomaga Franciji nadaljevati borbo. Uradno je bilo sporočeno, da je v nedeljo

poslala angleška vlada francoski vladi ponudbo, da skleneta Anglija in Francija zedinjenje, da se torej združita v eno državo.

*Izvrstno
antiseptično sredstvo*

za ustno duplino in najboljše sredstvo pri dnevni negi zobovja in ust je ODOL. Uporabljajte za dnevno ustno nego ODOL čuva zdravja.

ODOL

Nota, v kateri je bil ta predlog stavljen, pravi, da želi na ta način Anglija v usodnem trenutku Franciji nuditi prav vsako pomoč v najvišji meri. Ko je izročil angleški veleposlanik v nedeljo zvečer ta predlog, je predložil francoski vladi že tudi besedilo skupne izjave o sklenitvi zedinjenja med Anglijo in Francijo, ki naj bi jo podpisali in takoj objavili obe vladi.

Angleški radio je v ponedeljek objavil poročilo,

da je Anglija kljub najnovejšim dogodkom v Franciji odložena nadaljevati vojno skupno z vsem britanskim imperijem.

Govor predsednika francoske vlade maršala Petaina je bil sprejet z obžalovanjem, toda ne brez razumevanja. Anglija se zaveda vseh težkoč, ki jih je morala v poslednjem času prestati francoska vojska. V ponedeljek zvečer je po radiu tri minute govoril angleški ministrski predsednik Winston Churchill. Rekel je med drugim: »Novice iz Francije so zelo slabe. Žalosten sem za hrabri francoski narod, ki je padel v to strašno nesrečo. Nič pa ne bo spremenilo obljub nasproti Franciji in ne našega zaupanja, da bo francoski narod spet vstal. Postali smo edini oboženi branilci za zadevo sveta. Storili bomo vse, da se izkažemo vredne svoje naloge. Branili bomo svoj otok in skupno z angleškim imperijem se bomo borili naprej, dokler ne bomo zmagali. Prepričan sem, da se mora končati vse dobro.«

Glede na francosko ponudbo o premirju

sta se sestala v torek v Münchnu nemški kancelar Hitler in italijanski ministrski predsednik Mussolini.

Razgovorom sta prisostvovala tudi zunanja ministra italijanski grof Ciano in nemški Ribbentrop poleg dveh generalov. Po sestanku je bilo izdano nasledno kratko sporočilo: »Državni kancelar Hitler in predsednik italijanske vlade Mussolini sta se sestala danes v Münchnu, kjer sta se sporazumela o stališču obeh vlad glede na francosko ponudbo za premirje.« Množica je obema državnikoma, ki sta se posvetovala v tako zvani palači državnega vodje, priredila velike počastitve.

Po vesteh iz Londona

v preteklih dneh na francoskem bojišču ni bilo nikjer nobene bojne črte, ki ne bi bila razbita.

Francoske čete so bile razdeljene na štiri skupine. Zaradi globokih nemških vdorov so prišle v resno nevarnost. Zapadno od spodnjega toka Seine in zapadno od Eureuxa in Chartresa se angleški vojaški oddelki in ena francoska vojska bore na področju la Ferte Vidame in Chateaufaufa, kjer so izvedle več protinapadov. Vojska, ki je branila Pariz, se je umaknila do Loire, katero so Nemci prekoračili. Nemci dalje napredujejo. Francozi še niso položili orožja. Maginotove utrdbe so obkoljene, čete pa, ki so bile v njih, so se po večini umaknile.

Kakor poročajo iz Carigrada

je sovjetska vlada povabila rumunsko vlado, naj pošlje v Moskvo svojega odposlanca za pogajanja.

Med turškimi dobro poučenimi politiki se zatrjuje, da je nameravana preosnova rumunske vlade v zvezi s pogajanjmi s Sovjetsko Rusijo.

Švedski prestolonaslednik je te dni izjavil, da

švedska dela na to, da bi tudi v bodoče ostala nevtralna

in ohranila mir, pripomnil pa je, da to ne pomeni, da se bo Švedska odpovedala svoj neodvisnosti.

Švicarski dnevnik »National-Zeitung« poroča iz Moskve:

Ruski državniki v pogajanjih z zastopniki zapadnih velesil vztrajajo pri tem, da Velika Britanija in Francija pristane na daljnosežne koncesije v prid Rusiji.

Predvsem bi morali priznati zdajšnje zapadno rusko mejo vzdolž tako imenovane Curzonove črte za dokončno. Nadalje bi morali Velika Britanija in Francija prepustiti Rusiji svobodne roke, da v smislu svojih zahtev uredi besarabsko vprašanje, in naposled bi se moralo urediti vprašanje Dardanel, tako da bi se jih Sovjetska Rusija lahko neovirano posluževala.

Iz New Yorka poročajo,

da bo zdaj angleška vlada prevzela vsa francoska naročila vojnih potrebščin v Zedinjenih državah.

Anglija in Francija sta doslej naročili v Zedinjenih državah skupno za približno 1600 milijonov dolarjev vojnih potrebščin, po večini letal.

Službeno je bilo v Ameriki objavljeno, da

vlada Zedinjenih držav za enkrat ne namerava zavzeti nikako službeno stališče glede na odločitev francoske vlade.

da prekine sovražnosti z Nemčijo in Italijo. Ameriški časopisi poročajo o globoki vznemirjenosti ameriške javnosti zaradi francoske ponudbe ter pripominjajo, da se Zedinjene ameriške države v prvi vrsti bavijo z vprašanjem usode francoskega brodovja in francoske kolonije Guyane.

Italija na francoski meji prav za prav ni začela pomembnejših bojov, pač pa je že prišlo

do nekaj prask med zavezniki in italijanskimi četami ob meji afriških italijanskih kolonij.

Po Reuterjevi vesti so italijanske čete izvršile tudi napad na Sollum v Egiptu, a so bili odbiti in je bilo nekaj italijanskih vojakov ujetih, med njimi več višjih oficirjev z generalom nekega inženjerskega oddelka. Italijani so dalje izvršili več letalskih napadov na Malto, a Angleži so z bombniki napadli razna letališča v Abesiniji. Rimske vesti računajo z vstopom Egipta v vojno.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali: v Kranju: vola in telice I. po 9.25, II. po 8, III. po 7, krave I. po 8, II. po 7.50, III. po 6, teleta po 8 do 9 din; v Ljubljani: vola in telice po I, II. po 7.50, III. po 7, krave I. po 7 do 7.50, II. po 5 do 5.50, III. po 5, teleta po 8 do 9 din; v Mariboru: vola I. po 7.80, II. po 7, III. po 6.75, telice I. po 8, II. po 7, III. po 6, krave I. po 6.50, II. po 6, III. po 4.60, teleta po 6 do 8 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Ljubljani domači špeharji in pršutarji po 10 do 11, sremški špeharji po 11.50 do 12, v Kranju: špeharji po 12 do 13.50, pršutarji po 11 do 12, v Laškem: špeharji po 12, pršutarji po 10, v Mariboru: pršutarji po 9.50, špeharji po 13.50, v Celju: špeharji po 11 do 12, v Konjicah: špeharji po 10, pršutarji po 9, v Šmarju pri Jelšah: špeharji do 12, pršutarji do 10 din.

KRMA. V Ljubljani: seno 95 do 105, slama 60, v Kranju: lucerna 160, seno 120 do 150, slama 75, v Laškem: seno 100 do 120, slama 30 do 40, v Mariboru: lucerna 180, seno 170, slama 70, v Celju: lucerna 180, seno 130, slama 55, v Krškem: seno 100 do 150, slama 50, v Konjicah: seno 100, slama 75, v Šmarju pri Jelšah: lucerna 160, seno 150, slama 60 do 80 din za 100 kg.

VINO. Pri vinogradnikih se je dobilo v Krškem okolišu: navadno mešano vino po 3 do 4, finejše sortirano po 4 do 5, v konjickem okolišu: navadno mešano po 3 do 4, finejše po 4 do 5, v šmarskem okolišu: navadno mešano po 4, finejše izbrano po 7 din za liter.

SIROVE KOŽE. V Ljubljani: goveje 11 do 14, telečje 20 do 21, svinjske 5 do 10, v Kranju: goveje 12 do 14, telečje 20, svinjske 8 do 10, v Laškem: goveje 14, telečje 16, svinjske 10, v Mariboru: goveje 12, telečje 20.50, svinjske 8.50, v Celju: goveje 10 do 13, telečje 18 do 20, svinjske 6 do 8, v Krškem: goveje 12 do 14, telečje 12 do 16, svinjske 8, v Konjicah: goveje 12, v Šmarju pri Jelšah: goveje 12, telečje 16 do 20, svinjske 8 din za kg.

KROMPIR. Cena v Sloveniji se mu giblje med 175 in 250 din za 100 kg.

JAJCA. V Celju 1 din, v Krškem 50 do 75 par, v Šmarju pri Jelšah 60 par, v Trbovljah 1 din, v Ljubljani 90 par do 1 din, v Kranju 1 din, v Mariboru 70 par za kos.

VOLNA. V Kranju: neoprana 28 do 38, oprana 34 do 40, v Konjicah: oprana 50 din za kilogram.

SIROVO MASLO. V Celju 30 do 34, v Krškem 30, v Šmarju pri Jelšah 40, v Ljubljani 32 do 40, v Kranju 38 do 42, v Mariboru 30 din za kg.

MOKA. V Ljubljani: pšenična 4 do 5, turščična 3, ajdova 5 do 5.50, v Kranju: pšenična 3.50 do 4.50, turščična 3.50, ajdova 4 do 8, ržena 3.75, v Mariboru: pšenična 4.40, turščična 2.40, ajdova 5 din za kg.

FIZOL. V Ljubljani 500 do 700, v Kranju 750 do 850, v Laškem 400 do 500, v Mariboru 700, v Celju 500 do 700, v Krškem 400 do 600, v Šmarju pri Jelšah 300 din za 100 kilogramov.

ZITO. V Celju: pšenica 300, ječmen 240, rž 240, oves 230, turščica 235, v Krškem: pšenica 250 do 300, ječmen 250, rž 250 do 300, oves 250 do 300, turščica 250, v Konjicah: pšenica 250, ječmen 250, rž 240, oves 250, turščica 225, v Šmarju pri Jelšah: pšenica 300, ječmen 275, rž 275, oves 250, turščica 260, v Ljubljani: pšenica 280, ječmen 235 do 270, rž 230 do 260, oves 240 do 265, turščica 245 do 265, v Kranju: pšenica 300, ječmen 250, rž 250, oves 225, turščica 245, v Mariboru: pšenica 275, ječmen 262, rž 250, oves 275, turščica 275 din za 100 kg.

ZABELA. V Ljubljani: slanina 18 do 21, svinjska mast 22 do 23, v Kranju: slanina 20, svinjska mast 22, v Mariboru: slanina 16 do 20, svinjska mast 21, v Celju: slanina 19 do 20, svinjska mast 22, v Šmarju pri Jelšah: slanina 16 do 20, svinjska mast 20 do 22, v Trbovljah: prekajena slanina 22, sveža slanina 20 do 21, svinjska mast 22 din za kg.

MED. V Celju 22, v Krškem 16 do 20, v Konjicah 20, v Šmarju pri Jelšah 20, v Ljubljani 20 do 22, v Kranju 22 do 24, v Mariboru 18 din za kg.

DRVA. V Ljubljani (trda) 140, v Kranju (trda) 115 do 125, v Mariboru (trda) 127.50, v Celju (trda) 120, v Krškem (trda) 70, v Šmarju pri Jelšah (trda) 80 do 100 din za kubični meter.

MLEKO. V Celju 2 do 2.50, v Šmarju pri Jelšah 1.50, v Trbovljah 2.50, v Ljutomeru 1.50 do 2, v Ljubljani 2.25 do 2.50, v Kranju 2.25 do 2.50, v Mariboru 2 din za liter.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 18. t. m. v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 161.67 do 164.87 (za 199.67 do 203.17) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 9.94 do 10.04 (za 12.28 do 12.38) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din. Vojna škoda se je trgovala po 388 do 390 din.

Sejmi

24. junija: Rovte, Sv. Lenart, Mirna, Guršanj, Bohinjska Bistrica (blagovni), Podstreda, Vinica (samo živinski), Ljubno ob Savinji, Konjice, Skofja Loka, Drenovo, Sv. Jurij pod Kumom, Laško, Višnja gora, Razkrižje;

25. Metlika, Javorje, Šmartno pri Litiji, Maribor;

27. junija: Radeče, Ponikva;

30. junija: Rajhenburg, Malagora, Zagorje, Radgona, Rakek, Mirna peč.

Drobne vesti

= Zahteve po ustavitvi izvoza krme. V mnogih krajih bodo letos pridelali zaradi neugodnega vremena in poplav malo sena, pa tudi kakovost krme bo slabša. Zato živinorejci predlagajo, naj bi na pristojnih mestih čimprej zbrali podatke o letošnjem pridelku krme, da bi glede na to prilagodili izvoz, odnosno ga povsem omejili, če bo potrebno.

= Pridelovalci pšenice zahtevajo že sedaj ceno 350 din za novo pšenico, čeprav je do nove žetve še mesec dni časa. Na to zahtevo pa na pristojnih mestih najbrž ne bodo pristali, saj je že zdaj kruh za 100 odstotkov dražji, kakor je bil lani septembra.

= Podražitev turščice. Na domačem tržišču se pšenica zadnje čase ni več podražila, opaža se pa znaten porast cen turščice. Razlog za to je v manjši ponudbi blaga in v večjem povpraševanju.

= Prvi trgovinski posli z Rusijo. »Hrvatski dnevnik« poroča, da je izjavil sovjetski trgovinski komisar v Sofiji Dimitrijevič, da spada Jugoslavija zaenkrat v njegov poslovni okoliš. V pogovoru z bolgarskimi novinarji, je dalje dejal, da je prodal v Jugoslavijo

Plans Warring:

V borbi z morjem

Ribiška povest

»Teta je stara in slabo sliši, njen spomin je slab,« je segla v besedo Ernestina. »Njenim besedam nisem nikdar verjela. Meni se je zmerom zdelo neverjetno, da bi mi oče mogel tako kratiti pravice...«

Zdajci pa je Ernestina umolknila. Roza se je bila počasi obrnila proti njej. Iz mrliško bledega obraza dekleta sta zastrmeli vanjo dve veliki, temni očesi, očesi, ki sta hoteli predreti do dna njene duše. Ta pogled jo je zmedel; hotela ga je vrniti, drzno in samozavestno vrniti, toda kakor blisk jo je spretelo: Roza ve nekaj; gotovo jo je tistega večera opazovala!

Ernestina ni mogla govoriti. Njena kolena so se tresla, morala je sesti. Čeprav je spet hitro prišla k sebi in začela vneto govoriti z Andersom, je še zmerom čutila na svojem obrazu Rozine goreče oči, te oči, na katerih dnu je brala strašno obtožbo...

Zvečer istega dne je Roza v spalnici, ki jo je imela skupaj s staro teto, izrekla stari ženi svoj sum.

»Bilo je nekaj napisanega. Ernestina je pisanje našla v pultu, verjemi mi, stara teta!«

»Pa kje je zdaj tisto pisanje, otrok?«

»Zažgala ga je!«

»Za božje ime, Rozika, ne govori tega! Kako ti je prišlo to na misel?«

»Ta misel se je porodila v meni v trenutku, ko je Ernestina rekla Andersu, da tvojim besedam ni nikoli verjela in da se ji ni nikdar zdelo mogoče tako kratenje pravice. To pa je laž, kajti ona je verjela in se je bala. In tedaj sem skušala uganiti, zakaj se laže! Kakor hitro sem jo pogledala, je obleдела ko smrt in začela drgetati; mislila sem že, da se bo zgrudila na tla. Tedaj mi je padlo na um še nekaj, kar sem bila že skoro pozabila. Na dan pogreba je bilo. Zvečer sem šla na sipino in sem naletela na Martina. Bilo je že pozno, ko sem se vrnila domov. Tedaj sem videla okno v spalnici starega očeta zastrto. Temu sem se čudila, in ko sem stopila bliže, se je svetlikala luč skozi zastor. Stara teta, staviš svoje življenje, da je tistega večera Ernestina zažgala oporoko!«

Nekaj časa je vladal molk v spalnici, obe ženski sta se gledali s široko odprtimi očmi in vsaka je v pogledu druge brala, da smatra Ernestino za sposobno takega dejanja.

»Ne moreš ničesar dokazati, zato moraš molčati. Ernestina bi te zanesljivo tožila. V ječo lahko prideš, otrok!« je naposled dejala stara ženica tiho.

»Ali naj trpim krivico?«

»Kako ji hočeš njeno dejanje dokazati? Ona bo seveda vse tajila.«

»Ona, tatica, bo zdaj lastnica vsega, a jaz

naj ostanem vse življenje dekla?«

»Martin je bil zmerom dober s teboj, on te bo vzel, četudi si siromašna.«

Dekle se je grenko zasmejalo.

»Njegova mati mu tega ne dovoli, ona hoče denar!«

Hladen in neprijazen, poln ploh in ostrih vetrov je prišel v deželo junij.

»Kakor da smo v jeseni,« je tožila stara teta, ki je bila prišla od beljenja platna vsa premočena v hišo in se grela ob večernem ognjišču. »Prejšno noč se je vihar zaletaval v okna, da sem se že bala za šipe. Ali ga nisi nič slišala, Rozika?«

»Ne, stara teta,« je odvrnila deklica vedro. »Ponoči zdaj zmerom trdno spim. Vsak večer sem tako utrujena, da že spim, ko legam v posteljo.«

»To ti verjamem, da se pošteno utrujaš. Ni lahko spravljati letos seno. Gotovo ni prijetno stati v vodi do kolen in z grabljami spravljati seno na suho! Če boš le zdržala!«

»Saj sem zdrava, tatica!«

»Da, hvala Bogu! Pomni pa, da bo letos hudo leto. Ne spomnim se, da bi bili travniki kdaj tako preplavljeni, kakor so zdaj! Skovikanje sov ponoči mi tudi ni všeč. Prav tako ne moje grozne sanje. Slaba znamenja, Rozika, zelo slaba! Ni nekaj prav z Ernestino. Prejšno noč sem jo videla v ognjenordecih obleki, okoli njene glave pa so letali veliki ptiči z dolgimi črnimi perotmi. To so hudobne misli, a rdeča barva pomeni sovraštvo in jezo.«

22 ruskih filmov in vrsto drugih predmetov, predvsem večje količine bombaža, ki ga je Jugoslavija že nekaj mesecev sem uvažala iz Rusije s posredovanjem bolgarskih trgovcev.

— Obvestnost legitimacij za sejmarje. Banska uprava je izdala sreskim načelstvom okrožnico, iz katere posnemamo: Zbornica za trgovino, obrt in industrijo je opozorila, da dobiva čedalje več pritožb o tem, da obiskuje sejme več oseb z enim obrtnim pooblastilom, odnosno da obiskujejo sejme osebe, ki nimajo pooblastil in tako izrabljajo pooblastila. Ker so bile z odobritvijo banske uprave lani uvedene za sejmarje, trgovce in obrtnike sejske legitimacije, ki jih izdajajo prisilna združenja na obrazcu, ki ga je enotno predpisala zbornica, opozarja banska uprava sreska načelstva, da se morajo vsi sejski upravičenci pozvati, naj ne dopuščajo pristopa na sejske trgovcem in obrtnikom, ki bi se ne mogli izkazati z izvirnimi pooblastili in sejskimi legitimacijami združenja. Zaradi izvršitve tega naloga naj oblastva izvajajo od časa do časa strogo nadzorstvo.

Novice

* Slovanstvo in Sovjetska Rusija. »Narodna odbrana« prinaša članek, v katerem med drugim naglašajo tole: »Moderni Rusi so pri izgradnji svoje države, ki temelji na bistveno drugačnih osnovah kakor druge države v Evropi, zavrgli tudi pojem čustvenega nacionalizma in ustvarili nov pojem delovne domoljubnosti. Če se pa pa že sklicujejo na razloge nacionalnih potreb, kakor se je zgodilo na primer o pomoči istokrvnim bratom v Ukrajini in Belorusiji, to za slovanstvo v najboljšem primeru pomeni le golo politiko. Ostajajo le stvarni razlogi, ki morejo voditi današnjo sovjetsko zunanjo politiko v razmerju do Slovanov in tudi do drugih neslovenskih narodov. Če se pri tem že omenja slovanstvo, se omenja le iz političnih razlogov. Če danes koristi velevalo, da je na Balkanu treba ohraniti mir in tako preprečiti pritiskanje osvajačev na naše kraje, in če je Sovjetska Rusija voljna in pripravljena, da bi se današnje stanje na Balkanu obdržalo, v tem primeru bi naše koristi mogle biti le v skladu s temi koristmi, kar je zelo

ugodna osnova za razvijanje naših odnosov do Sovjetske Rusije. V celoti je razpoloženje za boljše razmerje z Rusijo zelo ugodno, ker temelji na stvarnih osnovah. K temu je treba dodati še zmerom živahno starodavno zaupanje našega naroda v Rusijo, ki je morda čustveno, čeprav so Rusi pojem čustvenosti že vrgli iz svoje politike.

* Prodajte krmo vojaški oblasti! Iz naše banovine je bilo izvoženo mnogo sene, medtem ko vojska še nima dosti velikih zalog krme za živino. Zato opozarjamo, da vojaška oblastva kupujejo in plačujejo po najvišjih dnevnih cenah vse razpoložljive količine sene, slame, ovsa in turščice. Dolžnost vsakega je, da tako blago ponudi in proda prvenstveno za vojne potrebe dravske divizije in šele potem zadosti naročilom drugih zanimancev. Ponudbe za razpoložljive vagonске pošiljke stisnjene sene ali slame je treba predložiti najbližji garniziji ali pa neposredno intendanturi komande dravske divizijske oblasti v Ljubljani. Blago je plačljivo na licu mesta takoj po prevzemu po cenah, ki niso nikakor nižje od cen, kakršne plačujejo drugi kupci.

* Zetev v Banatu se bo zapoznala za štiri najst dni ali celo za tri tedne, kakor pravijo poročila. Vzrok temu je hladno vreme v aprilu in prvi polovici maja. Posebno pšenica je zaostala v rasti. Razen tega poročajo, da je okoli 300.000 oralov zemlje manj zasejano s pšenico kakor lansko leto. Po vrhu pa je še povodenj naredila svoje, tako da bo žitna letina zelo slaba in bo izvoz žita prav majhen ali pa sploh nemogoč.

* Pošta iz Južne Amerike bo prihajala čez sovjetsko Rusijo. Glede na vstop Italije v vojno je glavno pošto ravnateljstvo republike Argentine razglasilo, da ustavlja sprejem pisem in denarnih pošilk po dozdajšnjih potih v Evropo. Zvezo med Evropo in Južno Ameriko so vzdrževali italijanske ladje. Poročilo pripominja, da se bo od primera do primera sprejemala pošta za Sredno in Vzhodno Evropo. Ta pošta se bo pošiljala preko Zedinjenih držav, Japonske in sovjetske Rusije. Pošiljke za balkanske države in Bližnji vzhod preko Anglije se bodo prevzemale samo na tveganje pošiljatelja. Trdijo, da argentinska vlada sklepa o tem, ali je treba prepovedati argentinskim ladjam pluti pod lastno zastavo v Evropo.

* Med starimi srebrnimi kovanci po 10 dinarjev ni razlike v vrednosti. 31. maja so za-

čeli jemati iz prometa stare 10dinarske srebrne kovance. Razširile so se vesti, da Narodna banka plačuje za kovance, ki so bili kovani v Franciji in ki so označeni pod besedilom »10 din« z dvema nepravilnima črticama kot znakom kovnice, nekoliko več, češ da imajo več srebra. Narodna banka zanikuje to vest. Hkratu sporoča, da bodo zamenjavali stare kovance v centrali in podružnicah Narodne banke in pri državnih finančnih ustanovah do določenega roka. Med starimi kovanci ni razlike glede vsebine srebra.

* V zalogi imajo še 3100 vagonov sladkorja. Po sporočilu prodajne centrale za sladkor je bilo na dan 11. t. m. v zalogi še 3100 vagonov starega sladkorja, kar je dovolj do novega pridelka, to se pravi do 15. septembra. Lansko leto smo povprečno porabili na mesec 750 vagonov sladkorja, zdaj pa ga lahko porabimo po 885 vagonov. Kljub temu so nekateri trgovci in rabniki začeli kopičiti zaloge v strahu, da ne bo sladkor pošel. Zaradi tega je prepovedano izdajati tvornicam nakaznice za prodajo nad označeno količino, da bi sladkorja na tržiščih ne začelo primanjkovati.

* Nadzorovanje zalog blaga. Minister za trgovino in industrijo je izjavil novinarjem, da je ministrski svet na njegov predlog sprejel uredbo o nadzorovanju zalog blaga. Ta uredba ima naslednje važne predpise: Popisane bodo vse zaloge blaga in sirovin pri izvoznikih, trgovcih na debelo in pri pridelovalcih, da se bo nadzoroval promet s tem blagom. Te odredbe so potrebne zaradi razširjenja vojne na Sredozemsko morje. Naša država je zdaj odrezana od držav, ki so nas zalagale s sirovinami in kolonialnim blagom. Zato je potrebno nadzorovanje zalog vsega blaga. Špekulacijo in skrivanje blaga bodo strogo kaznovali.

* V zadnjem trenutku je rešil troka iz goreče hiše. V Marenbergu so se vnele saje v dimniku s škodami krite hišice, v kateri je stanovala najemnica Alojzija Kusova. Ta je šla popoldne na polje, doma pa je pustila svoja otroka, 9letnega fanta in 1letno hčerko. Bratec je varoval sestro v sobi, ko je začelo pod streho naenkrat pokati. Pogledal je iz hiše in videl, da je bila streha že v plamenih. Začel je kričati na pomoč. Prihiteli so sosedje in poklicali gasilce. Preden pa so ti prišli, so ljudje čisto pozabili, da je v hiši sama 1letna deklica. V zadnjem trenutku je

»Stara teta, v zadnem času je bila Ernestina prijaznejša z menoj. Pustila me je pri miru in me ni mučila.«

»Njen obraz mi nocoj ni ugajal. Klaasovka je bila pri njej. Obe sta se dolgo časa pogovarjali.«

»Naj govori,« je menila Roza, »Klaasovka je stara klepetulja, kaj naju to briga!«

»Klaasovka naju hoče spraviti iz hiše in se sama naseliti vanjo! Poznam to žensko. Hlepi po naši domačiji, gospodarica bi rada bila tu, zato hoče dati svojega Martina Ernestinile.«

Za trenutek je zavlada molk, nato pa je Roza nagnila svojo lepo glavo nazaj ter se glasno in vedro zasmejala.

»Miruj vendar, to ni nič smešno!«

»Ah, stara teta, Ernestina se mi je zmerom zdela tako stara, skoro toliko let stara kakor ti. Pri tem pa je še grda in šepava. Če se že hoče omožiti, bo vendar vzela moža v starejših letih, a ne Martina! Predstavlja si oba dva kot zakonski par. Ona je za dve glavi manjša od njega, saj mu sega komaj do komolcev. Razen tega pa je zunanjosti, kakor bi bila njegova babica.«

Spet je nagnila glavo nazaj ter se smejala glasno in veselo.

»Bodi tiho, za božje ime! Nekdo je pri večnih vratih!«

Tedaj je nenadno vstopila Ernestina. Obe presenečeni sta skozi temo zagledali njen blede obraz. Ko je stopila bliže, je pogledala svojo nečakinjo tako, da ji je zamrl smeh na ustnicah. Preplašena se je hotela deklica umakniti v svojo sobo, a Ernestina ji je zastavila pot. Slišala je bila Rozine besede in

smeh, zato je njena užaljena nemurnost skoro še bolj podžigala v njej sovraštvo in jezo kakor prištetavanja sosede Klaasovke. Pozabila je vse okoli sebe, ni opazila hišnih poslov, ki so drug za drugim prišli v hišo, in ne stare tete, ki jo je skušala potolažiti in pomiriti; videla je le obledeli obraz pred njo stoječega dekleta. In lepota tega obraza in mirni ponos, s katerim je nečakinja poslušala zmerjanje in opsovaje, sta ji vzela zadnji konec razsodnosti.

»Ti, ti!« je zasopljena končala grozeče vzdignivši pesti. »niti trenutek te ne trpim več pod svojo streho! Izgini ven! In če se upaš še enkrat priti, bom naščuvala nate psa in te nagnala od mojega praga!«

»Ernestina, pomisli, kaj govoriš!« je jokajoče rekla stara žena. Služinčad se je bila stiskala v kotu in zasledovala prepir s tistim posebnim zanimanjem, ki ga povzročata radovednost in škodoželjnost.

»Stari pes Tiras meni ne bi storil ničesar zlega, prej bi se zagnal v tebe!« je naposled rekla Roza mirno. »Sicer pa si ne delaj skrbi, ne vrnem se več. Samo eno ti še rečem: Kar si meni storila, ne bo ostalo nekaznovano. Doživeli bomo, da bo tvoje premoženje, zaradi katerega si postala tatica...«

»Kaj, kaj si upa potepinka reči!« je završčala Ernestina.

»Vem kaj sem rekla! Vorašam te, kaj si na dan pogreba starega očeta pozno ponoči počela v njegovi sobi.«

Ernestino je kar vrglo nazaj.

»Dokaži, dokaži, kar trdiš, obrekljivka!« je mrtvo zamrmrala.

»Ne morem, in ti veš to! Nihče drugi te ni videl razen mene.«

»Ne boš mi kradla dobrega imena! Takšna beraška potepinka, ki sem ji dajala kruh in streho, si upa sramotiti me! Ne privoščiš mi, da bi bila spoštovana pri ljudeh, hočeš me napraviti za prav tako ničvredno, kakor je bila tvoja razuzdana mati...«

Dalje ni mogla govoriti, kajti v obraz jo je zadel udarec, da je omahnila. Hkratu pa je zagledala tik pred seboj Rozine v jezli se bliskajoče oči in njeno visoko vzravnano postavo.

»Že večkrat sem ti rekla, da mene lahko rusjaš, kolikor te je volja, ker se za tvoje posvke malo menim, toda moja mater, ki je v grobu, pusti pri miru!« je vzkliknila deklica v divji jezi. »Ti nisi vredna, da bi ji odvezala čevlje. Moja mati je bila enkrat v življenju neposlušna, ker je imela nekoga rajši kakor svoje življenje, rajši kakor hišo in vse posestvo. Ti pa še nisi imela v svojem življenju nobenega otroka, ker ljubiš le denar! Pa prav zaradi denarja boš tudi ti kaznovana! Nič naj ti ne ostane od tvoje premoženja, ki si ga na sleparski način poddedovala, vse ti bo uničeno! Tvoji travniki so že poplavljeni, a tvoje polje naj zasuje sipinski pesek in tvoja hiša, tvoja hiša naj ti zgori nad glavo, da ne bo ostal od nje niti en sam tram. Če bom to videla, bom vriskala in se veselila, in ogenj bom podpihovala, da bodo plameni segali do neba!«

Mladenka je bila strašno razburjena. Vzdi-govala je roke in grozila z njimi teti, katere obraz je pokrivala modrikasta bledica. Toda preden je mogel kateri izmed navzočnih spregovoriti le besedo, je Roza planila iz hiše in zaloputnila vrata za seboj.

kurjač Nikola Paruš iz Marenberga z lastno življenjsko nevarnostjo rešil že od dima omamljeno dekletce iz goreče sobe.

* **Silna nevihta nad Mariborom.** V ponebeljek v zgodnjih jutrnih urah je nad Mariborom in okolico divjalo strahovito neurje s silnim treskanjem. Med neurjem je strela udarila v stolp hočke podružnične cerkve sv. Mihaela v Razvanju s tako silo, da ga je v gornjem delu zrušila in vrgla iz stolpa tudi zvonove. Nesreča je hotela, da se je leseno ogrodje stolpa tudi vnelo.

* **Nesrečna vožnja v smrt.** Pri Sv. Trojici sta se ponesrečila zakonca Kranjčeva. Peljala sta se na vozu, pa se je splašil konj in se je vozilo prevrnilo v jarek. Med tem ko je posestnik Kranjc dobil lažje poškodbe, se je njegova 62letna žena smrtno ponesrečila. Prepeljana je bila v mariborsko bolnišnico, kjer je izdihnila.

* **Smrten padec skozi okno.** Na Tržaški cesti v Mariboru se je hudo ponesrečil 23letni Marko Frnjak. Padel je po nesreči iz druge nadstropja na cementni tlak in si razbil lobanjo. Umrli je kmalu po prevozu v bolnišnico.

* **Smrtna nesreča v rudniku.** V premogovniku Medvedci pri Majšperku se je pripetila huda nesreča. V premogovniku se je odtrgala velika plast in zasula pet delavcev. Njihovim tovarišem se je posrečilo štiri rešiti, medtem ko petega niso mogli rešiti tako hitro, četudi je obupno klical na pomoč. Šele čez dolgo časa so prišli do nesrečnega Josika Šušparka, starega 48 let, ki ga je zasulo na zelo neugodnem mestu. Toda preden so ga utegnili spraviti stran, se je že spet usula plast zemlje in zasula ubogega Šušparka. Vso noč so kopali. Ko so znova prišli do njega, je bil mrtev. Rajnki je bil dober tovariš in dober delavec. Bodi mu blag spomin!

* **Ogenj na Jančah.** Nedavno ponoči je nastal požar pri posestniku Zupančiču na Jančah, občina Trebeljno. Ogenj je upepelil gospodarsko poslopje. Kako je požar nastal, ni ugotovljeno.

* **Huda nesreča pri postavljanju kozolca.** Nedavno so postavljali pri Juvanu v Guštanju nov kozolec. Pri delu je bil zaposlen tudi 67letni jeklarniški delavec v pokouju Mežnar Jakob iz Guštanj. Pri delu pa je padel Mežnar v globino in dobil več hujših poškodb. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Nekaj ur pozneje je mladi tesar Martin Klaas korakal ob obrežju. Prihajal je iz neke na severni strani stoječe vasi, kjer je bil več dni zaposlen z nekim delom, ki ga je bil šele pozno zvečer končal. Stopal je naglo, da bi prišel prej domov. Okoli polnoči je bilo, ko je prispel do tistega kraja, kjer je bil na dan pogreba starega Holsteina nalletel na Rozo samo in jokajočo se. Da, tu je tisto mesto, tu je še veliki kamen, na katerem je sedela.

Mladi človek je obstal in zastrmel pred seboj. Spomin na to srečanje je vstal v njem bolj živ ko kdaj prej, a hkratu je začutil spet tisto mučno gibanje vesti, ki ga je od tistega časa napadalo. V mislih je spet videl pred seboj jokajočo se deklico in njen tiho tožeči glas. Ubogo mlado bitje! Kako naglo je njen trmasti, nedostopni ponos splahnel ko mu je tožila, kako je zapuščena. V mislih je videl njene oči, ki so tako proseče gledale vanj. Toda on ni hotel videti tega pogleda, ni objel mladenke in ji ni rekel: Nekoga imaš, ki te ljubi bolj ko vse na svetu, nekoga, ki hoče biti s teboj do svoje smrti!

Pa še nekaj drugega si je očitel: nikdar še ni odločno rekel ne, kadar je mati zmerom spet začela govoriti o Ernestini. Tej je celo nekajkrat izkazal pozornost, česar ni bil prej nikdar storil. Nedavno jo je spremijal skozi vas; drug ob drugem sta korakala. Vedel je dobro, da morejo vaščani tak dogodek tolmačiti le na en način. Pogledi in šepetanje, ki so jima sledili, so ga poučili o tem.

»Nikdar, nikdar!« je glasno vzkliknil, ko je spet vstal s kamna, na katerega je bil sedel. »Tako jutri hočem povedati materi, da

* **Smrtna nesreča v hrastniškem rudniku.** Te dni se je v hrastniškem premogovniku smrtno ponesrečil 54letni rudar Matija Pušnik. Pušnik je bil zaposlen pri vzpenjači rudniškega izspališča, pa se je menda odtrgala žica pri vzpenjači, tako da so rudniški vozički zagrmeli v Pušnika in ga smrtno poškodovali. Pušnik je bil zelo priden in vesten rudar. Zapušča ženo in že odrasle otroke. Žrtvi dela blag spomin, prizadetim naše iskreno sožalje!

* **Samomor pod vlakom.** Ob železniškem tiru blizu zaloškega kolodvora so našli truplo neznanega moškega. Lokomotiva je nesrečnega dobesedno razrezala. Glava pa se je bila gladko odrezana odkotalila vzdolž proge. V mrtvecu so orožniki iz Vevč prepoznali 17letnega vajenca Jožeta Nahtigala, stanujočega v Zalogu, uslužbenega pa v Ljubljani. Nobenega dvoma ni, da je Nahtigal šel prostovoljno pod vlak. Kaj je gnalo mladega fanta v smrt, ni še ugotovljeno.

* **Namesto srnjaka je obstrlel človeka.** Blizu Vuhreda ob Dravi se je pripetil žalosten dogodek. Na orožniški postaji v Marenbergu je prihitel te dni Dominik Potočnik iz Vuhreda in prijavil, da je neki lovski tat obstrlel v obraz njegovega brata Ivana. Orožniki so takoj šli na kraj nesreče, kjer so na podlagi izjav nekaterih prič ugotovili, da je dejanje izvršil 38-letni Kristijan Verdnic iz Vuhredi. Aretirani Verdnic je dejanje priznal in dogodek opisal. Čakal je na srnjaka. Nesreča pa je hotela, da se je ob istem času napotil na lov tudi Ivan Potočnik. Ko je Verdnic opazil, da se v grmovju nekaj premika, je mislil, da je prišel srnjak. V tej zmoti je dvignil puško in sprožil. Ivana Potočnika so prepeljali v bolnišnico v Slovenjem Gradcu.

* **Tri leta pravdanja zaradi devet jajc.** Pred sodiščem v Slavovski Požegi teče ne navadna pravda, zaradi katere je devet gosjih jajc veljalo že 1.075 din. Kmetica Štirmerjeva iz vasi Jakšiča je pomladi l. 1936. dala validi devet gosjih jajc. Toda goske se niso hotele izvaliti. Ko si je kmetica natančneje ogledala jajca, je opazila, da jih je nekdo iz hudobnosti prebodel. Izvedela je, da je to storila sosedka Fana Batušková. Odtlej, torej že več ko tri in pol leta, teče pravda. Bile so izrečene že tri sodbe. Državni tožilec je dognal tudi nekatere krive prisage. Vse to zaradi devetih gosjih jajc. Po dveh sodbah je bila Batušková spoznana za krivo. Tretja sodba pa pravi, da je jajca pre-

se ne morem oženiti z Ernestino. Ne, ne morem in nočem! Rozo hočem in nobene druge! Rozo mi je najljubša na svetu, četudi nima niti beliča!»

Sklenil je, že jutri povedati svojo odločitev. Spričo te odločitve se je mirneje povzpел na sipino in stopil v gozdni pas, katerega mora prečkati, da prispe do svoje hišice.

Na nebu so sijale zvezde in rdečkasta debla dreves so se jasno videla iz teme. Martin je stopal naglo. Bil je nekako sredi gozda, ko se je zdajci pojavil nad vrhovi dreves svetel sij. Presenečen je pogledal kvišku. Vrhovi jelk so bili osvetljeni od rdeče svetlobe.

To bo ogenj, je pomislil. »Ogenj, ogenj!« je glasno zakričal v noč. Toda nikak glas mu ni odgovoril, vse okoli njega je bilo mrtvaško tiho. Planil je naprej, dosegel rob gozda, pogledal na vas, stoječo pred njim v nižini, in videl, da so iz Holsteinove hiše švigali rdeči jeziki.

»Ogenj, ogenj!« je zakričal še »enkrat, se pognal po griču navzdol in prišel do dvorišnih vrat. Bila so zaklenjena. Torej čez ograjo. Z mogočnim zamahom je preskočil ograjo, razbil vežno okno s pestjo in zakričal v vežo: »Ogenj, ogenj!« Od njegovega glasu so se stresle stene. Nato je planil v hlev in zbudil speče. V petih minutah je stal hlapec poleg njega in oba moža sta odvezala goved in konje ter jih nagnala na travnik.

Čedalje više so švigali plameni in slamnate strehe stare hiše. Oblaki dima in žerjavičice so se valili po dvorišču. Že drugič je Martin naznanil požar z udarci železnih kladiv, ki so sicer oznanjali poldne in večerni za-

bodla neka Fanika Šulčeva, ki je Batuškovu ogradila Štirmerjevi. Zadeva se je tako obrnila, da mora Štirmerjeva plačati sodne stroške, ki znašajo doslej 1075 din. Pravda bo tekla dalje in se bo okrožno sodišče bavilo še s krivimi prisegami.

* **Drzen vlom Za gradom v Ljubljani.** Ko se je zasebnica Sonja Nedeljkova nedavno vrnila iz mesta domov v hišo Za gradom, je na svoje presenečenje zagledala svojo podstrešno sobico vso v neredu. Po natančnejšem pregledu je dognala, da ji je neznanec v času odsotnosti odnesel lepo vsoto denarja in še kup zlatnine zraven v skupni vrednosti 40.000 dinarjev. Policija je prišla nekega sumljivca.

* **Morilec paznika Urha v rokah pravice.** Roparski umor v Trbovljah, izvršen nad paznikom rudniškega konzuma Urhom, je bil po zaslugi orožništva kmalu pojasnjen. Zločin je izvršil komaj 22-letni brezposelni rudar in vojaški begunec Viljem Guna iz Trbovelj, ki ima na vesti že večje število vlomov in je bil sploh znan kot delomrznež in pokvarjenec. Zločinca so prijeli pri njegovih starših.

* **Zasledovan vlomilec.** Te dni je bilo vlomljeno v stanovanje Zore Cedilnikove v Domžalah, kjer je vlomilec pobral večjo vsoto denarja, razno zlatnino in nekaj drugih predmetov. Kot tatu zasledujejo že znanega nepridiprava Avgusta Ručmana, ki je doma iz okolice Domžal. Ručman je pobegnil od vajakov.

* **Velik vlom v Žejah.** Te dni je bilo vlomljeno v stanovanje Kavčičeve družine v Žejah, občina Komenda. Neznanci so odnesli nad 13.000 dinarjev v bankovcih po 1000 in 500 din, svilen ovratni šal, več kravat in nekaj drugih predmetov.

* **Nevarnega tatu so aretirali.** Studenski orožniki so aretirali Ivana Žunkoviča iz Limbuša, ki je bil že enkrat kaznovan zaradi tatvine, pa je bil iz kaznilnice pogojno odpuščen. Zdaj so ga orožniki aretirali, ker je izvršil vlom v stanovanje posestnika Antona Jauka v Limbušu, kateremu je odnesel iz omare 700 dinarjev. Posestnik Jauk je izjavil, da mu je v zadnjem času zmanjkalo okoli 2 tisoč dinarjev denarja in nekaj drugih predmetov. Žunkovič priznava le tatvino 700 dinarjev, vsa ostala dejanja pa odločno zanika. Preiskava bo še ugotovila, koliko je resnice na njegovih zagovorih. Ker si je Žunkovič v zadnjem času nabavil novo obleko in kolo,

ključek dela. Kakor prestrašeni kriki so zveneli udarci v noč. Zbuditi bi bili morali celo mrtve, toda ponoči ni bilo nikogar od nikoder.

»Hiša in skedenj sta se dala rešiti, a hlevsko poslopje bi se lahko ubranilo, ker ima streho iz opeke. Samo da bi prišla pomoč!«

Divje prasketanje in ropot sta povzročila, da je prenehal govoriti. Živo rdeč si je udaril iz hiše in razpršil dež žarečih isker po dvorišču. Zogljenele strešni trami so se udrli. Tedaj je naposled pridrdrala prva brigalna iz vasi in takoj nato iz sosedne vasi druga in tretja. V trenutku so bile cevi napeljane. Vodni curek je sikajoče padal po žareči opeki hlevske strehe.

Zdaj šele, ko so se drugi lotili reševanja, je prišel Martin do tega, da se je oddahnil in se malo razgledal okoli sebe. Počasi se je vsa vas zbrala pri pogorišču. Po večini so brez dela postajali okoli ognja in ovirali reševalna dela. Takoj je opazil, da je v tesno zgneteni množici vladalo veliko splošno razburjenje. Moški in ženske so kričali vse križem. Na nekem mestu, kjer je bila gneča največja, je posebno divje vrelo.

»Kaj pa je? Kaj hočejo ljudje?« je vprašal prihitevši h gneči.

»Ernestina je tu in kriči in se joče. Rešila je le tisto, kar ima na sebi, vse drugo je zgorelo.«

»Saj ima poslopji zavarovani in bo dobila zavarovalnino.«

»Pravi, da ne bo niti polovica škode poravnana. Pa njena lastna nečakinja je zažgala. Za tako hudobno je nisem smatral!«

(Dalje.)

sumijo oblastva, da je Zunkovič v resnici izvršil tudi ostale tatvine.

* Vagon krompirja je kupil brez denarja. Pri kmetu Josipu Lahu v okolici Velike Nedelje se je pojavil možak, ki je izvolal, da ima Lah še precej krompirja v zalogi. Možak je kmeta pregovoril, da mu je prodal krompir. Kmet je odpeljal krompir na postajo, kjer ga je natovoril. Zmenila sta se, da bo krompir plačan naslednji dan. Vagon je bil odposlan, toda drugi dan je prišel možak ter dejal, da denarja še ni dobil in da bo že plačal. Toda kmet je čakal zaman 14 dni. Naposled je spoznal, da je nasedel sleparju, zato je zadevo prijavil oblastvom.

* Hlapec vlomilec. Pri posestniku Antonu Zorku v Košakih je služil za hlapca 21letni Alojz Šiško od Sv. Trojice v Slovenskih goricah. Ko je topem službo zapustil, je svojega prejšnjega gospodarja neko noč spet nenapovedano obiskal. Vlomil je skozi okno, na katerem je bil z drogom razširil železno omrežje. Odnesele je razno obleko in perilo. Še preden pa je utegnil plen razprodati, so ga aretirali. Te dni je stal Šiško pred sodniki mariborskega okrožnega sodišča in bil je obsojen na eno leto in šest mesecev robije.

* Ni se dolgo veselil posrečenega sleparstva. Pred dnevi je izvršil neznanec v Mariboru drzno sleparstvo. Najel si je sobo pri življi Mariji Savnikovi na Aleksandrovi cesti ter je prosil svojo gospodinjno, naj gre z njim na prejšnje stanovanje v Melju po prtljago. Savnikova mu je ustregla, med potjo pa jo je povabil v gostilno, kjer je naročil vino. Nenadno pa se je spomnil, da je ključ od prejšnjega stanovanja pozabil pri Savnikovi. Prosil jo je, naj ga počaka nekaj minut, da se vrne s ključem. Ko ga je Savnikova čakala, pa je neopredeljeno stanovanje Savnikove čisto oplenil in okradel tudi njenega podnajemnika finančnega preglednika Cetinskega. Plen mu je odnesel neki postrežček v dveh kovčegih na postajo, kjer je tujec sedel na ptujski vlak in se odpeljal. Zdaj je policija predrznega tatu izsledila. Je to 30-letni bivši trgovski potnik Valter Hicke iz Gradca. Plen je v Ptuj razprodal. Dva detektiva mariborske policije sta ga spremljala v Ptuj, kjer so večji del pokradenih predmetov še dobili pri kupcih.

* Štiri leta robije za nedovoljen splov, ki je terjal življenje matere. Pred malim senatom v Mariboru se je zagovarjala 51letna Ma-

rija Wöllejeva iz Maribora, ker je odpravila plod služkinji Pavli Sprahovi. Sprahova je zaradi tega začela krvaveti in je izdihnila. Wöllejeva je prejela štiri leta robije in 4 leta izgube častnih pravic. Istočasno z Wöllejevo se je zagovarjala tudi Frančiška Lahova s Pobrežja pri Mariboru, ki je Sprahovo povedla k Wöllejevi. Obsojena je bila na dva meseca zapora.

* Roparji odnesli blagajniku 140.000 dinarjev. Pred dnevi je bil izvršen v gozdu Brajkovičih blizu Kolašina v Črni gori roparski napad. Dva zakrinkana roparja sta s puškama v rokah ustavila na cesti Milorada Kozomaro, blagajnika gozdnega podjetja Sipada in ga prisilila, da jima je izročil 140 tisoč dinarjev, ki jih je imel pri sebi. Blagajnik je jezdil na konju, denar pa je imel pri sebi v torbi. Kozomara je imel tudi spremljevalca. Ker pa sta bila brez orožja, se nista mogla ubraniti razbojnikov. Sumijo, da sta napadalca dva odpuščena delavca podjetja Sipada.

* Vlom v župnišče v Škocjanu pri Turjaku. V nedeljo med jutro mašo je vdrl vlomilec v župnišče v Škocjanu pri Turjaku v sobo, kjer je bila blagajna posojilnice in cerkve. Vlomilec je odnesel 8000 din v tisočdinar-skih bankovcih iz posojilnične blagajne, tisočdinarski bankovec iz cerkvene blagajne, 120 din župnikovega denarja, en samokres s 60 patroni, srebrno uro z ovratno verižico. Cerkevne drobiže ni odnesel, dasi ga je videl. Prav tako ne cerkvenih posod, ki so bile istotam v sobi. Orožniki so začeli zasledovati vlomilca.

* Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor! Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Maistrova ulica 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vloži prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev.

* Dvajsetletnik v oblasti slaboumne matere in babice. Veliko zaloigro so odkrili nedavno v Livadičevi ulici v Zagrebu. Tam so stanovali v podprilicnem stanovanju upokojeni železničar Anton Šporčić, njegova žena, hčerka Josipina, poročena Locky, in Josipin 20-letni sin Vladimir. Locky, češkoslova-

ski državljani, je že pred leti zapustil ženo in sina. Pred dvema mesecema je nenadno umrl starši Anton Šporčić. Po pogrebu sta se mati in hči le redkokdaj pokazali na ulici. Vse njuno obnašanje je bilo prav čudno. Najbolj pa je sosede zanimalo, kje je mladi Vladimir, ki se od dedove smrti ni več prikazal iz stanovanja. Ljudje so marsikaj ugibali o njegovi usodi. Naposled se je sam hišni lastnik mizar Josip Sviben odločil, da razkrije Vladimirovo usodo. Te dni se je skrivnost pojavila. Mladenčeva mati in stara mati, katerima se je obema omračil um, sta pred mesecem zaklenili Vladimira v stanovanje in ga držali kot ujetnika ves čas, da je čisto oslabele. Ko je bil o njegovi usodi obveščen njegov stric, je bila poklicana reševalna postaja. Reševalci pa so naleteli na hud odpor žensk, ki sta se zabarikadirali in v stanovanje. Vendar so ju kmalu zmagali in ju odvedli na opazovalnico. Vladimira so prepeljali v bolnišnico, kjer mu bodo rešili življenje.

* Strela je zažgala gospodarsko poslopje. V nedeljo zvečer je nad Komendo nastala nevihta. Med bliskom in gromom je udarila strela v gospodarsko poslopje posestnika Laha Franca na Klanec. Poslopje je pogorelo do tal. Na kraj požara so prihiteli domači gasilci in preprečili, da se požar ni razširil še na druga poslopja.

Iz Prekmurja

Huda ura s točo v Prekmurju

Murska Sobota, junija

Po vročem dnevu se je v nedeljo proti večeru naenkrat začelo močno oblačiti in v ponedeljek zgodaj zjutraj nas je že obiskala ploha. Vse dopoldne nato so se oblaki podili po nebu in opoldne je postalo nebo čisto temno. Kmalu zatem se je zaslilo na severozapadu grmenje. Nastala je huda nevihta z bliskom in gromom ter se pomikala proti madžarski meji. Med nevihto je divjala huda burja in padala je tudi toča. V okolici Murske Sobotice je žito precej zbito. Stebelca pri rži, pšenici in ječmenu so zlomljena. Le

Peto poglavje

V STEPI

Ob zori naslednjega dne je majhen voz, ki je imel vprežene tri konje, dirjal skozi mesto. Namenjen je bil v belo se lesketajočo stepe, ki se je širila pod obzorjem. Spremljalo ga je osem kozakov, ki so jezdili na majhnih konjih.

Vozovi, ki jih uporabljajo v Sibiriji, so kaj preprosto grajeni. Prav za prav so samo velik smrekov zaboj s štirimi kolesi in streho iz kože. Nikakšnih vzmeti nimajo in tako se čuti vsak kamen na cesti. Potniki, ki se v takem vozu peljejo, imajo kmalu otrple ude.

Voz, ki je dirjal po slabo tlakovani cesti skozi Tobolsk, je vozil orjaški kočijaž. Oblečen je bil v kožuh, ki ga je varoval pred hudim mrazom, na glavi pa je imel veliko kučmo iz volčjega krzna. Za njim sta sedela oba ujetnika tako stisnjena, da sta se komaj lahko ganila.

Toda bila sta mirna in prav nič se nista upirala, saj bi bilo tudi nemogoče, ker so ju do zob oboroženi kozaki strogo nadzorovali.

Zamišljeno sta gledala po hišah na desni in levi, ki so hitele mimo njiju in opazovala redke pešce, ki so gazili po visokem, komaj zapadlem snegu.

Mali kosmati konji so dirkali, ker so neprestano čutili udarce z bičem na hrbtu. V nekaj minutah so že prišli do Vzhodnih vrat. Mimo zadnjih straž so potem oddirjali v neskončno, zasneženo stepe.

Vladimirka, ta velika cesta, ki so jo zgradili sibirski izgnanci, teče od Jekaterinosa-
ya do zadnjih meja ogromnega

EMILIO
SALGARI

IZGNANCI

»Če priznate, bom dosegel, da vas bodo pomilostili!«

»Nikoli!«

»Nesrečnik, sestro imate, ki bi jo radi še kdaj videli!«

Polkovnikov obraz se je zmračil. Potem se je zamislil. Da bo pomiloščen... Da bo videl spet sestro... Da bo lahko zapustil ta pekel in se vrnil v domovino... O, kako bi bilo to lepo!... Toda za kakšno ceno bi moral to kupiti? Namesto njega bi prišli drugi, njegovi najboljši prijatelji, njegovi tovariši, in umirali v sibirskih rudnikih! Ne, tega polkovnik Vasiljev ni bil zmožen.

»Nikoli,« je dejal s poslednjim naporom. »Ubijete me lahko, toda izdal ne bom nikogar!«

Potem je bilo njegovega odpora konec. Glava mu je omahnila na preprogo.

Polijski predstojnik ga je mračno pogledal. Potem se mu je zjasnilo čelo. Zmajal je z glavo in zamrmral:

»Čemu bi ga še dalje mučili? Takšni ljudje se ne uklonijo. Prej se dajo ubiti, kakor da bi koga izdali. In njegov tovariš? Ali bo tudi on rajši umrl kakor priznal? Kdo ve?«

Stopil je k študentu, ki je tudi ležal na tleh.

»Ali boš ti govoril?« ga je rezko vprašal. Mladenč je odkimal.

»Dobil boš vode in vse kar boš hotel, samo svoje tovariše izdaj!«

Ivanov pogled je visel kakor pribit na steklenicah vode in na sočnih sadežih, ki jih je bilo vse polno na mizi. Potem pa se je pokazal zaničljiv nasmešek na njegovih ustnicah. Odločno je odkimal.

»Potem boš umrl!«

Študent je skomignil z rameni in rekel:

»Ubijte me!«

»Govori vendar!«

»Ne!«

Polijski šef ni bil prav nič užaljen zaradi rezkega odgovora mladega jetnika. Nasprotno, nekaj kakor zadovoljnost se je pokazalo na njegovem obrazu.

»Rus je Poljaka vreden,« je dejal svojima uradnikoma. »Naj se policija v Petrogradu ali v Moskvi ukvarja s iskanjem njunih tovarišev. Jaz sem storil vse, kar sem mogel!«

Vprašal je enega svojih nadzornikov: »Kje pa je zdaj karavana kaznjencev?«

Sel, ki je včeraj prišel, mi je rekel, da so prišli do Kamičenka.«

»Odvedite ujetnika nazaj v celico in jima dajte jedi in pijačo! Jutri zjutraj naj odide-ta, da se čimprej pridružita veliki karavani!«

»In verige?«

»Med potjo jih bosta dobila. Pazite pa, da bosta dobro zastražena. Takšne vrste ljudje so nevarni. Videli smo, kako odločna sta!«

oves je manj trpel. Tudi druge poljske rastline so prizadete.

V Murski Soboti je voda niže ležeče ceste preplavila in je bil vsak promet nemogoč. Pri nekaterih hišah je voda vdrla v kleti.

Prekmurški sezonski delavci za Nemčijo. Te dni je šla majhna skupina sezonskih delavcev iz Prekmurja v Nemčijo. V skupini so bile pretežno ženske. Najavljeno je še nekaj manjših skupin. Lansko število sezonskih delavcev letos gotovo ne bo doseženo. kajti lani je šlo na delo v Nemčijo okoli 12.000 naših delavcev.

Pismo iz Kamendina. Prekmurški sezonski delavci nam pišejo: Na ekonomiji Kamendinu pri Novem Sadu nas je zaposljeno 115 sezonskih delavcev in delavk, samih takih, ki nismo silili iz naše domovine v tuje kraje, posebno ne v takih prilikah, kakor so zdaj. Zasluzek je skromen, sicer pa nam gre dobro. Delamo pod vodstvom g. Farteka Franca iz Kuzme pri Gornji Lendavi. Tu je iz tako zvane Goričke skoro iz vsake vasi nekdo. Med seboj živimo v najlepšem miru po svojih slovenskih običajih. Pozdravljamo vse Slovence, posebno Prekmurce: delovodja Fartek Franc iz Kuzme, namestnik Bokan Franc iz Doliča, Bolek Aleksander iz Nerađnovcev in ostali Prekmurci.

Dva kmeta žrtvi strele. Nedavno je divjala severno od Murske Sobotice huda nevihta, med katero je silno treskalo in je strela v Markišavcih ubila kmeta Flisarja, ki se je med nevihto vračal s polja in nosil na ramenih motiko. Šele drugi dan se je izvedelo za enako smrt kmeta Kološe iz Gorice. Ko je namreč hčerka jutraj opazila, da očeta še ni doma, ga je šla iskat v Kupšince, kjer ima jo agrarno zemljo. Vsega ožganega in z raztrgano nogo ga je našla na njivi.

Ženski vestnik

Kako si ohraniš lase

Ženske kakor moški se boje pleše in zato posvečajo lasem čimvečjo skrb.

Lasje so zdaj premastni, zdaj prevlažni. Če si lase prevečkrat umivaš, postanejo krhki in se lomijo. Mastne lase smeš le enkrat na teden umiti, in še to je za nekatere ljudi

preveč. Nekaterim lasem, pred vsem črnim, je že preveč, če jih večkrat umiješ kakor samo enkrat na mesec. Najboljše je, če si umiješ lase le enkrat na mesec.

Za umivanje las rabi mehko ali prekuhano vodo, in sicer mlačno, zraven pa precej mastno milo, ki ne razjeda, takšno na primer, ki ga brez škode rabiš tudi za umivanje obraza. Ali se dobro peni, je postranska reč, ker je glavno le to, da si lase dobro odrgneš.

Dalje kakor dve minuti si las ne drgni z milom. Ko si z milom opravila, oplakni lase z mlačno prekuhano vodo, in sicer večkrat in z obilo vode. Nazadnje si jih lahko oplakneš tudi še z mrzlo vodo. Potlej lase čim prej posuši. Najprej jih krepko obriši z brisačo in nato sedi k peči, kar velja zlasti za zimski čas, ali pa k oknu na sonce, če je polet. Na prepihu si las ne suši. Pri umivanju je bistveno, da si vselej potem nadrgneš kožo na glavi z nekoliko količino olja, kakaj najvažnejša je masaža (drgnjenje) kože na glavi. Potem lasje hitreje rasejo. Škarje kodralke so škodljive; od njih postanejo lasje krhki in naglo osive.

Kože na glavi ne smeš pri umivanju praskati z nohti, da ne zastrupiš krvi in da si ne nakoplješ kakšne okužbe. Tudi pri česanju z glavnikom moraš paziti, da se ne praskaš. Glavnik mora biti iz roževine, kosti ali lesa, top in redkozob. Jekleni in celuloidni glavniki niso priporočljivi. Glavniku je glavna naloga lase razdeliti, vse drugo naj opravi ščetka. Drgnjenje s ščetko podeli lasem lesk, obenem pa se v koži enakomerno porazdeli kri.

Vlaga se da odpraviti iz stanovanja

Mnogo gospodinj toži, da je pri njih doma vlažno in da nobeno sredstvo ne pomaga. Toda za vlažna stanovanja so zdravila, in učinkovita po vrhu.

Če zračenje ne pomaga, potem ti svetujemo tole:

Postavi v sobo posodo v negašenim apnom. Apno vpija vlago in se veže z njo. Kadar začne apno razpadati, ga moraš nadomestiti z novim negašenim apnom. To delaš tako dolgo, dokler tudi negašeno apno nič več ne vpija vode. Ko si tako začasno pregnala vlago, si pripraviš raztopino petih litrov vode in pol kile maznega mila, in z njo prepleškaš stene

V dveh dneh se posuše. Nato vzameš speš pet litrov vode in raztopiš v njej 50 gramov galuna. S to raztopino prebeliš stene. Ta zaščitna plast drži več mesecev.

Če pa izvira vlaga v stanovanju od talne vode, moraš poklicati zidarja, takšnega seveda, ki razume, kako se je treba otresti vlage.

Za kuhinjo

Telečji zrezki s sirom. Majhne, tanko zrezane telečje zrezke natri s soljo in poprom. Potem jih položi na krožnik, kjer imaš pripravljeno topljeno maslo in v njem dobro nastrgan sir. Nato zrezke potegni skozi to tekočo testo in speci v sredno vroči masti. Še vroče daj na mizo.

Praktični nasveti

Krema za negovanje kože. Zelo dobro kremo proti razpokanju kože si lahko napraviš sama iz 50 gramov linolina, 10 gramov glicerina in dveh gramov peruškega balzama (dobiš v drogeriji). Po umivanju se vselej namaži s to kremo po obrazu in rokah, potem si pa kožo s krpo otri.

Za zaprtje je dobro laneno seme. Najprej izplakneš skodelico z vrelo vodo, da se dobro segreje, nato pa vsuješ vanjo žlico lanenega semena in nanj toliko vrele vode, da seme pokrije. Skodelico nato trdno pokriješ, čez kakih deset minut se seme že toliko omehta, da ga lahko ješ. Še bolje ti tekne, če na ta način omehtano seme zmešaš z jabolčno ali češpljevo čežano. To ješ zvečer, preden greš spat. Ne jej prehladno, temveč dobro prežveči.

Oteklina v zobeh. Iz raznih vzrokov, predvsem pa zaradi gnitja zoba se časih vname kožica na korenini zoba, ki se začne gnojiti. Če se gnoj izlije v ustno duplino, mine nesreča navadno brez posledic, sicer pa nastopijo hude bolečine, mrzlica in vročina. Če se gnoj izlije v ustno duplino, je tudi še mogoče zob rešiti in oteklino na korenini ozdraviti, da se več ne ponovi. Vendar pa tako zdravljenje tako dolgo traja, da je skoro boljše zob izdreti. Bolečine omilijo mrzli obkladki na obrazu, vroče kopeli nog in zavijanje v mokro rjuho.

SAMOÖBRAMBA

Pismo učiteljici: »Draga gospodična! Našega Jakca ne smete tepsti, ker je tako nežen in tega ni navajen. Doma ga nikoli ne tepemo razen v samoobrambi.«

Vzporedno z njo hite brzojavni drogovi, ki vežejo najrazličnejša sibiriska mesta med seboj. Le časih se je videla kje skupina dreves. Čeprav se je zima komaj začela, je bila stepla že globoko zasnežena. Mimogrede so časih na velike daljave videli iz brun zgrajeno točo. Prebivalci teh hiš so radovedno opazovali hiteče kozake in oba jetnika.

Drevesa, koče in ljudje, vse to je kmalu izginilo. Pred ujetnikoma se je zdaj širila še nepregledna stepla, visoka stepska trava, kjer se je lahko skril jezdec s konjem vred, je ponekod silila še iz snega.

Nešteta ogromna zamrzla močvirja so se širila na levi in desni ob Vladimirk. Nad njimi so letele divje gosi, kljunaši, divji galbi in pelikani. Njihovo presunljivo kričanje je čudno zvenelo v tišini.

Vsa pokrajina, ki je med Irlišem in južnim Obom ter proti Omsku na severu, je enaka. Vsa je travnata puščava, le časih se lesketajo sredi nje bele breze in grmovje. In povsod močvirja.

Tu se zbira vsa voda, ki je reke ne morejo sprejeti v svoje struge. Vsa ilovnata pokrajina je ravna, brez najmanjših vzpetosti, toda zelo težavno je hoditi po njej. Čez njo vodi ena sama pot, časih zibajoča se na splavih — Vladimirka.

Poleti je sploh bivanje v tej pokrajini skoraj nemogoče. Milijoni komarjev preže v tej nezdravi pokrajini. Vržejo se na ljudi in konje. Kdor mora vendar potovati tu, si mora dati čez glavo krinko, na roke pa debele rokavice iz pletene žime. In vendar prebivajo v tej pokrajini ljudje: Samojedi in Kirgizi. Morajo pa ves dan kuriti ogenj in stati neprestano okoli stebrov dima. Le tako more-

jo braniti sebe in svoje številne črede pred usodnimi pikli krvoločnih žuželk.

Pozimi pa je potovanje po tej stepi dosti lažje. Močvirja zamrznejo. Komarjev ni več. Vozovi ali sani lahko celo zapuste Vladimirko in si skrajšajo pot na zamrzlih močvirjih.

Oba kaznjena sta z zanimanjem opazovala pot po tej zasneženi pokrajini. Vdala sta se v usodo in nista več premišljevala.

»Kakšna bogastva bi bilo mogoče tu pridobiti, če bi ruska vlada storila vse potrebno,« je po dolgem molku dejal polkovnik. »Če bi izsušili močvirja, bi lahko tu, v tej plodni zemlji sezidali nešteto naselbin. Sibirija bi lahko redila najmanj petdeset milijonov ljudi.«

»Toda severna Sibirija je baže nekaj strašnega,« mu je segel Ivan v besedo. »Sami borovci in topoli. Samojedi in Ostijaki živijo tam zelo bedno.«

»Nikakor ne. Če jim zemljišče ničesar ne prinaša, jim prinašajo ribe in divjačina. Spretni lovci in ribiči so. Trgovci jim drago plačujejo dragoceno krzno. Kože najlepših vider so po pet sto rubljev.«

»Kaj pa srednja in južna Sibirija?«

»Le malo ljudi prebiva tam, ker se pač ne brigajo za poljedelstvo. Samo prebivalstvo se pa ukvarja z živinorejo, lovom in rudarstvom.«

»V Sibiriji je dosti rudnikov?«

»Da, bakrovi, zlati, srebrni in železni rudniki so ponekod neizčrpni. Celotno smaragde kopljejo tam. Delavci pa so po večini kaznjenci. Pravijo, da zasluži vlada od njih do štirideset milijonov rubljev na leto.«

»In koliko izgnancev bo v Sibiriji?«

»Računajo, da jih je najmanj tri sto tisoč. Poljski upor in nihilizem so poskrbeli, da se je to število še povečalo.«

»Ali misli morda vlada naseliti Sibirijo s kaznjenci?«

»To je bil njen namen, pa ga ne bo lahko izvesti, ker terja trdo delo v rudnikih poleg pomanjkanja in drugih težav veliko žrtev med obsojenci. Čeprav so v zadnjem stoletju vsako leto poslali toliko nesrečnikov tja, se število prebivalcev komaj kaj poveča. Štirje milijoni — kaj pomeni to na ozemlju, ki ima več kakor dvanajst milijonov kvadratnih kilometrov? Tretjina Azije!«

Med takšnimi pogovori je hitel voz z ujetnikoma čez zasneženo pokrajino, ki se je lesketala v milijonih kristalov. Konjiči niso obstali niti za trenutek. Srednji, ki je imel za vratom zvonec, je dirjal naprej, stranska dva pa sta mu morala slediti in sta se časih obrnila k vozniku, kakor bi bila pričakovali njegovih ukazov.

Jezdec, ki so jezdili zadaj, niso izpustili niti za trenutek voza izpred oči. Kozaki, ki so spretni jezdec, so izpodbadali svoje konjiče, časih so kričali nanje, in metali kvišku svoja dolga kopja, da so jih potem v diru spet lovili.

Po šestih urah vožnje so se okoli poldneva ustavili pri majhnem gozdiču ob robu velikega, že zaledenega močvirja. Konjem, ki jih je čakala še dolga pot, so morali privoščiti nekaj počitka. Živali so dobile na pol zamrzlo travo, ki je rasla ob robu ceste. Ujetnikom so dali dva suha hlebca kruha in nekaj nasoljene ribe. Kozaki so legli v sneg kakor beli medvedi. Žvečili so svoje skromno kosi-

Nove zanimivosti iz rastlinskega sveta

Nedavno je prispela z Nizozemskega vest, da se je nekemu vrtnarju posrečilo vzgojiti modro rožo, ki so jo krstili za »Lady Coventry«. Popek te rože ima rdečo osnovno barvo z modrimi žilami. Čim bolj se cvet odpira, tem bolj moder postaja, dokler nazadnje rdeča barva povsem ne izgine.

Iz Atlika v ameriški državi New Yorku je pa prispela vest, ki še bolj preseneča. Tam je vrtnar Edvard Stroh uresničil sen vseh prijateljev rož: posrečilo se mu je namreč vzgojiti rožo brez trnja. Eden izmed njegovih rožnih grmov po naključju ni imel trnja in vrtnarju se je posrečilo razmnožiti to vrsto na 3000 grmov.

Vedno nove skrivnosti odkrivajo prirodoslovci. Tako se jim je na primer posrečilo ugotoviti, da rastline trpe podobno kakor živali in da imajo nekatere celo vročico. Sok narcise se pomladi ogreje včasih celo za 9 stopinj nad toploto zraka v okolici. Prav tako so ugotovili že večkrat, da imajo rožni grmi, če jih stalno oblegajo večje množice ljudi, na primer na vrtnarskih razstavah, znatno zvišano toplino. Tako zdaj že lahko govorimo o pomladni vročici cvetlic, odnosno o vročici zaradi utrujenosti.

Zelo so zanimivi tudi poizkusi, ki jih je napravil ameriški rastlinoslovec Enoch Karer. Izpostavil je namreč rastoče cvetlice umetni razsvetljavi raznih barv. Ugotovil je, da se cvetovi pri rdeči razsvetljavi odvrtačo drug od drugega, osvetljeni z modro svetlobo pa se sklanjajo drug k drugemu. Nadalje je ugotovil, da dobe rastline pri modri svetlobi nenavadno dolge korenine, pri oranžni svetlobi pa se korenine skrajšujejo. Pri modrozeleni svetlobi dobivajo rastline rumenkasto barvo, pri oranžni pa posebno krasno zeleno.

Dopisi

GRABŠINSKI BREG. Novoustanovljena gasilska četa na Grabšinskem bregu vabi prijatelje gasilstva in ljubitelje Slovenskih goric na veliko tombolo, ki bo na praznik sv. Petra in Pavla 29. t. m. ob 15. pri predsedni-

lo in pili vodko. Polkovnik in študent seveda pijače nista dobila.

Okoli dveh so spet nadaljevali pot. Spet so drveli mimo močvirij brez konca in šele proti večeru so prišli v majhen trg.

Sesto poglavje

ROMAR

Trg, kjer so obstali, je bil postaja za karavane obsojencev, ki so jih vodili iz Tobolska v Omsk, potem v Tomsk in naposled v Irkutsk.

Kakšnih petdeset lesenih hiš, ki jih imenujejo »iste«, je stalo ob cesti. V njih je prebivalo okoli sto petdeset ljudi, po večini tatarskih Kalmikov, ki imajo izrazito mongolske obraze. Ti ljudje so srednje postave, krepki, z naprej štrlečimi čeljustmi, povešenimi očmi, ploščatimi nosovi in debelimi, mešnatimi ustnicami.

To pleme prebiva tudi v južnem delu stepa. Ljudje so pošteni, pridni in gostoljubni. Največ se ukvarjajo z živinorejo in vladi ne delajo velikih težav.

Poleg lesenih hiš je bila v trgu tudi velika jetnišnica, ki je služila ujetnikom za počivališče. Tu je voznik obstal. Kozaki so pregnali oba ujetnika z voza in ju s silo odvedli v široko sobano z zamreženimi okni in velikimi lesenimi ležiščem, ki je zavzemalo večji del tal. Tla so bila pokrita s črnim blatom, ki je neznosno smrdelo.

»Hotel za izgnance,« je rekel Sergej tiho. »Tole?« se je Ivan zgrozil. Voz ga je tako pretresel, da je komaj stal. »Saj je slabše kakor v svinjskem hlevu. Golazen naju bo porljal.«

ku g. Šeku Avgustu na Grabšinskem bregu. To je v središču Slovenskih goric na meji ptujskega in ljubljanskega srezu, kjer je križišče cest, ki držijo v Ptuj, Ormož, Ljubljano, Gor. Radgono in v Maribor. Tombola ima 16 glavnih in nad 400 manjših dobitkov. — Gomila je najvišji vrh in obenem najlepši hriček Slov. goric. S hriba je krasen razgled daleč na okoli. Gomila je od Grabšinskega brega oddaljena le dobrih deset minut. Ob lepih poletnih dnevih tu večkrat opazujemo izletnike, ki so prav zadovoljni z lepim razgledom. Ljubitelji Slovenskih goric lahko združijo izlet na Gomo z obiskom tombole.

GRADAC. (Smrtna kosa). Umrla je v Gradacu pri Črnomlju bivaša posestnica in kornačica v Škofji Loki ga. Wascheva Marija v starosti 80 let. Bila je dobra žena. Marsikdo se bo razsolzil, ko bo izvedel za njeno smrt. Naj v miru počiva!

Kitajska kuhinja ima najpestrejšo zbirko jedi

Kitajci kuhajo vse jedi. Sirove uživajo le mlade bele miši, pomočene v medu. Kuhajo celo vodo za pitje in pijejo le toplo pijačo, če le mogoče čaj.

Kako zelo cenijo Kitajci kuharsko umetnost, nam kaže tudi to, da je cesarski kuhar Jieh Ja, ki je živel okrog l. 260 pred Kristusom, spadal med najodličnejše može države in je imel mnogo častnih naslovov samo zaradi tega, ker je znal pripravljati v resnici kraljevska jedila.

Kakor drugi narodi imajo tudi Kitajci svoja priljubljena jedila. To so razna kačja jedila, ki jih pripravljajo navadno kot omake obložene s koščki kač. Ena izmed najbolj priljubljenih jedil Kitajcev je tako zvana omaka iz sto kokoši. Recept je približno takšen: Večje število kokoši (po predpisu jih mora biti natančno 100) je treba kuhati več ur tako, da meso da od sebe vse svoje sokove in da se obseg tekočine s kuhanjem zmanjša toliko, da zadostuje za približno pet oseb. Potem je treba dodati omaki olupljenega gada, povsem očiščenega tudi najdrobnejših kosti. Njegovo meso se kmalu razkuha in se spremeni v nekakšno kašo. Nato je treba jed odstaviti z ognja, da se ohladi. Šele

✕ Kako preživijo Američanke svoje življenje. Neki ameriški podatki ugotavljajo, da žive ameriške ženske povprečno 75 let. Omožijo se okoli svojega 26. leta, rode po enega otroka, ki tehta 550 kg, same pa tehtajo povprečno 60 kg, visoke so 172 cm, grede po tridesetkrat na leto v kino, prespijo 26 let svojega življenja, osem let se bavijo z gospodinjstvi posli in 26tisočkrat si umijejo zobe.

MEHKI MOŽGANI

Snubec: »Gospod ravnatelj, vašo hčer ljubim. Omeščajte svoje srce in dajte mi jo za ženo!«

Ravnatelj: »Dragi moj, pri meni ne vlada srce, temveč možgani!«

Snubec: »Kdaj pa bi potem smel računati z omeščanjem vaših možganov, gospod ravnatelj?«

ohlajeno omako je treba dati na mizo. Toda vsakemu se ne posreči pripraviti to jedilo, zato mora biti pravi kuharski mojster. Prava nesreča bi že bila, če bi v gadu ostala koščica, ki bi pripomogla sladokuscu na oni svet.

Priljubljena kitajska jed so dalje šape tibetanskih medvedov. Zelo znana jed so kobalice, zlasti na jugu, da ne govorimo o govnačih, ki jih jedo predvsem ubožni ljudje, ali o plavutih morskega psa, ki jih lahko dobite v vseh kitajskih restavracijah. Nič nenavadnega ni jedilni list, ki je kar podoben knjižici, saj obsega do 280 jedil.

Tuji, ki prihajajo na Kitajsko, pa navadno obiskujejo gostilne, kjer jim gostilničar postreže z jedmi, ki ustrezajo njihovem okusu. Tako lahko dobe vselej tako zvano pekingsko gos. Nezaupljivim ljudem je seveda težavno jesti jedi, ki jih niso vajeni. Čudnih kitajskih jedi večina tujcev navadno ne izbira že zato, ker so zelo drage in ker jih je treba pripraviti po naročilu. Tako na primer velja kosilo za pet oseb, h kateremu spada juha iz kač, najmanj 9000 dinarjev.

Tisti, ki Kitajce dobro poznajo, trdijo, da je nesmiselna trditev, da Kitajci jedo vse.

»Moral se boste tega navaditi, dragi prijatelj! To počivališče je še prava palača in ne sme se pritoževati. Počakaite samo, da prideva do »žive verige«, potem boste šele spoznali pravo etapo!«

»Kje je ta?«

»Slišal sem, da je prišla včeraj v Kolivan, sredi poti med Omskom in Tomskom. Torej jo bova srečala šele v Tomsku. Pojejva zdaj večerjo in zaspi! Jutri bomo počivali na Tjumenski cesti.«

»Ali se bova še dolgo vozila?« je Ivan vprašal. »Že danes imam vse kosti razbite.«

»Še pet ali šest dni! Toda zdaj hitro zaspi, da izrabiva čas.«

Na spanje pa je začetku ni bilo mogoče niti misliti. V sobi je bilo nešteto stenice in uši, ki so jih pustili tudi nesrečni predniki. Izstradane so se vrgle na oba nova prišleca. Poleg tega pa je še tako smrdelo!

Naposled pa je le zmaga njuna utrujenost in brez sanj sta spala do jutra. Za zajtrk sta dobila premalo kuhano kašo.

Potem sta spet sedla na voz, kjer so bili vpreženi trije novi konji. Tudi voznik je bil nov. Kozaki so prav tako dobili nove živali.

Mraz je bil skoraj neznosen, čeprav je sijalo solnce. Nebo je bilo tako čudovito čisto, kakor more biti le v Sibiriji. Voz je drvel z vso naglico. Sneg je bil zamrzel.

Med potjo sta srečala kaznjence nekaj Kalmikov, ki so gnali svoje črede v južne pokrajine, kjer ni takšnega mraza. Na laseh, ki so jih imeli spleteno v kite, so imeli velike usnjene kučme. Za orožje so jim služile dolge puške.

Kmalu se je spet pokazala črna stepla v vsej svoji samotnosti in puščobi. Voz je hitel

po močvirnem ozemlju, ki se širi do vznožja orjaškega Altajskega gorovja. Mraz je še bolj pritiskal, da sta oba jetnika, ki sta bila le slabo oblečena, hudo zmrzovala. Zlasti je trpel študent, ki je bil vaju toplega podnebnja v Odesi. Oba sta se stiskala v vozu, da sta bila vsa otrpla.

»Strašna dežela. Upam, da bova v januarju že v rudniku. Kolikšen mraz pa je prav za prav v Sibiriji?«

»Navadno do štirideset stopinj pod ničlo. V Verhojansku pa pade časih živo srebro celo pod šestdeset stopinj.«

Zdaj niso mogli več tako hiteti kakor prej. Spet je začelo močno snežiti. Čez pol ure je bila trda snežna skorja pokrita z novim snegom, ki ga je bilo kar naenkrat pol metra. Kolesa voza so se globoko pogrezala. Do opoldneva vzlic voznikovemu priganjanju niso prispeli niti do Tjumenske ceste. Kozaki so se bali, da bodo morali prebiti noč v snegu. Zato so opoldne le prav malo časa počivali in kmalu je spet začel pokati voznikov bič.

»Kje bomo pa ponoči spali?« je vprašal Ivan, ki so mu kar zobje šklepetali. Opiral se je ob široka polkovnikova ramena.

»Najbrž ne v Kamiševku,« je odvrnil Sergej. »Konji so močno utrujeni in nikamor dalje ne pridemo.«

»Hudiča!« je vzkliknil Ivan in se obrnil h kozakom. »Ali naj mar od mraza poginem? Že zdaj sem ves zmrzel.«

»Prava reč. Bo pač en zarotnik manj na svetu,« je odvrnil eden izmed njih in se zaničljivo posmehal.

(Dalje prihodnjik)

Kitajski pisatelj Lin Jutang sicer piše v svoji knjigi »Moja dežela in moj narod«, da so Kitajci nedvomno edina bitja na zemlji, ki jedo vse, toda ni pravila brez izjeme, kar velja tudi v tem primeru. Kitajci ne jedo sira, ker se jim gabi. Niti pri stalnih stikih z Mongoli in belokožci se niso mogli privaditi siru. Kitajski huharji, ki so prisiljeni pripravljati jedila po evropskem načinu, in kitajski slugi, ki morajo ta jedila nositi na mizo, doprinašajo prave žrtve, če morajo nositi sir.

Da Kitajci mnogokaj jedo, kar bi Evropec ne vzel v usta, je res. Siromašen Kitajec se mora zadovoljiti s tem, kar mu pač narava nudi. Če je hudo pomanjkanje, uživa tudi kuščarje in drevesno skorjo. Zgodi se tudi, da si mora ubogi Kitajec iskati svojo hrano celo med rudninami. Bogatin uživa v lepše pripravljani obliki to, kar siromak uživa takšno, kakršno najde. Bogatin si včasih skrbno izbere pri nakupu kakšno posebno živilo ali pa si ga sam pridela, odnosno vzgoji.

Po slabih letinah se na Kitajskem znatno zmanjša število psov, pač zaradi tega, ker jih

ljudje pojedjo, prav tako kakor mačke, miši in celo podgane. V glavnem se z njimi preživljajo najsiromašnejši ljudje, toda tudi bogatini se ne odvrtaajo s studom od takšnih jedi, temveč jih imajo na svojih jedilnih listih kot posebne slaščice. Če že jedo pse, mora biti pes posebne pasme. Tako je posebno priljubljen pes neke kitajske pasme, ki je baje posebno okusen, če ga krmijo dalje časa z izbrano hrano. Tega psa so baje vzgojili s križanjem lisice s samojedskim severnim psom. Razlikujejo tri vrste te pasme, ki jim Kitajci pravijo »čav«: črne, rjavkaste in bele, zahteva pa je, da morajo imeti psi vseh teh treh vrst črne gobce. Par psov te pasme imajo za stražo v italijanskem konzulatu v Šanghaju. Siromaki jedo vse vrste miši od poljskih miši do podgan. Bogatinom prija le bele miši, ki so zrejene po predpisanih pravilih. Strupenih reči Kitajci ne jedo, kar je pač razumljivo, ker bi se zastrupili, vendar pa jih uživajo kot zdravilo, odnosno kot protistrupe v nekaterih jedilih. Tako na primer pripravljajo kačje meso, pomešano z mesom strupenih in nestrupenih kač.

letju s Samojskih otokov. Ustvarili so svojo posebno kulturo. Znale so njih rezbarije in biserni okraski. Orodje so izdelovali le iz kamna ali školjk. Njihovi poglavarji so bili znani po svojem umetniško izvršenem tetoviranju. Maori so bili zelo bojevit in Angleži so si jih komaj podvrgli. Zdaj je maorska kultura v nazadovanju. Na južnem otoku so Maori že skoro povsem izumrli; drže se le na severnem, a so tudi že tam izumirajoča manjšina.

Kmalu bodo izumrli prebivalci Ognjene zemlje v najjužnejšem delu Južne Amerike. Vedno so se morali trdo boriti za življenje s sirovo naravo in nikdar niso razvili posebne kulture. Začeli so nazadovati v prejšnjem stoletju, in sicer tako zelo, da jih je od janskega plemena, ki je štel 1. 1862. 3000 ljudi, ostalo le 25. Ko bodo izumrli domačini Ognjene zemlje, bodo z njimi izumrli tudi najjužnejši človeški prebivalci.

O črnih v Afriki pa lahko rečemo, da kažejo izredno življenjsko silo in prilagodljivost. Čeprav so bili in so še vedno ostali v zvezah z Evropci, ne trpe zaradi tega posebno ter so še vedno glavni prebivalci Afrike, kar bo ostalo odločilno v bodočnosti. Zalostna izjema je le pleme Krovakov, ki so pregnani v najslabše dele pri Kalaharijski puščavi v Južni Afriki. To je bilo nekoč pleme izvrstnih lovcev, ki so živeli prvotno v Severni Afriki. Zanimiv spomin na njihovo nekdanjo kulturo so slike na skalah, predstavljajoče razne prizore iz lovskega življenja.

V Aziji izumirata v naši dobi dva naroda, kar pa ni neposredna posledica škodljivega vpliva evropske prosvetljenosti. Predvsem so to Vedi, eden najpreprostejših narodov na svetu, ki živi v gorskih gozdovih otoka Ceylona. Razen loka in pušice za lov in palice za izkopavanje užitnih korenin, ne poznajo nobenega orodja in ne orožja, če izvzamemo še leseno pripravo, s katero si delajo ogenj. Obleke ne nosijo skoro nobene, ob slabem vremenu in ponoči se pa zatekajo le pod streho iz vejčja ali v skalno duplino. Sosednimi plemeni trgujejo, drugih stikov pa z njimi nimajo. Pa niti ne trgujejo ne z njimi neposredno. Svoj lovski plen polagajo na določene kraje, kamor prihajajo ponj njihovi sosedi ter jim tam puščajo v plačilo drugo blago. Vedov je tako malo, da so jih učnjaki nekočkrat že razglasili za izumrle.

Drugi izumirajoči azijski narod so Aini, ki so živeli prvotno v vsem Japonskem, zdaj so pa potisnjeni le v najsevernejše dele Japonske, na otok Jeso, Sahalin in delno na Kurilske otoke. Je jih še okrog 20.000. To je zelo zanimiv narod. Moški se razlikujejo od Japoncev po velikih bradah. Njihove rezbarije in okraski na oblekah kažejo precej visoko stopnjo umetnosti. Aini stanujejo polet v kočah, pletenih iz trstja, pozimi pa v hišah, narejenih iz blata. Glavno delo mož je ribolov in lov na medvede. Medvedi imajo tudi velik pomen v njihovi veri. Poseben običaj pri Ainih je, da ostane nevesta tudi po poroki, dokler ne rodi, pri svojih starših. Japonci imajo primešane precej ainske krvi, kar se kaže tudi v tem, da imajo nekateri goste in dolge brade.

Muha, ki je dvakrat hitrejša od letal

Narodopisni muzej v Zedinjenih državah se je pečal z merjenjem hitrosti raznih živali. To ni bila lahka naloga, kajti v večini primerov so morali ugotoviti hitrost gibanja živali v naravi in ne v ujetništvu. Nekateri živali so zasledovali z avtomobilom, druge pa celo z letali. Merili so tudi hitrost leta nekaterih žuželk, kar je bilo še težavnejše delo. Dolga leta je trajalo, preden so bili zbrani res zanesljivi podatki.

Ugotovili so, da je višek dosegla izmed vseh živih bitij na zemlji neke vrste muha, ki jo imenujejo cefenomijo. Ta muha leti s hitrostjo do 1300 km na uro, kar je skoro dvakrat večja hitrost kakor hitrost najhitrejših letal. Hitrost človeka brez pripomočkov za gibanje je zelo majhna v primeri z mnogimi vrstami živali. Človek ni niti tako hiter kakor slon, pri plavanju pa lahko tekmuje le z najpočasnejšimi vrstami rib.

V zraku dosežejo nekateri ptiči tole hitrost: lišček 16 km na uro, sloka 20, strnad 26, vrabec 27, penica 28, šoja 32, drozg in kukavica 35, gavran 38, kragulj 40, črna raca 41, morska lastavica 46, pelikan 48, divji golob 51, škranec 64, divja gos 72, kolibri 88, divja raca, navadni orel, kanadska gos, vrana in fazan 96, sokol 99, orel 193 in lovski sokol 289. Samica gori omenjene muhe doseže hitrost 988 km na uro, samec je pa znatno hitrejši in leti s hitrostjo 1316 km na uro, to se pravi 366 m v sekundi ali hitreje kakor se širi zvok.

Hitrost žrebeta znaša 14 km na uro, prašiča 17, psa 32, slona 39, volka in hrta 37, divjega osla 64, zajca 72, dirkalnega konja 68 in gazele 96. V vodi je najpočasnejša riba krap, ki doseže le 1.4 km na uro. Višek v vodi ima najbrž leteča riba, pri kateri so ugotovili hitrost 56 km na uro.

Preprosti narodi izumirajo v stikih z belokožci

Prihajanje Evropecev v druge dele sveta je prineslo mnogim divjim narodom le pogubo. Preprosti narodi se niso mogli prilagoditi novi kulturi in niso bili dovolj odporni proti boleznim, prinesenim iz Evrope. Pogosto so pa tudi začeli izumirati, ker so bili pregnani v manj rodovitne kraje. Tako so izumrli Indijanci na Antilskih otokih, Azteki v Mehiki, Inki v Peruju, Tasmanci na otoku Tasmaniji in drugi. Podobna usoda čaka še nekatere druge narode, ki izumirajo tako rekoč pred našimi očmi.

Podobnemu koncu se bližajo domačini na otokih Tihega morja. Tako je na primer na Havajskih otokih, kjer se je razvila pomembna prvotna kultura, nazadovalo število človeških domov do 200.000 na 40.000. To, kar dandanes prodajajo za izdelke Havajcev, izvira po večini od priseljencev ali je pa izdelano v Ameriki.

V Severni Ameriki izumirajo počasi Indijanci. Ti Indijanci so se pečali prvotno z lovom na bizone. Njihovi boji z belimi človeki, ki jih je izganjal s prerij, so dobro znani. Ko so bile črede bizonov iztrebljene, so prišli Indijanci v veliko bedo in zdaj živijo samo še v določenih jim krajih. Čeprav so jim naposled priznali vse državljanske pravice, vendar se ne morejo čisto prilagoditi evropskemu življenju. Izmed 300.000, ki jih še živi, se le redki Indijanci uveljavljajo kot redni državljani. Mnogo bolje se pa držijo Indijanci v Kanadi in na Aljaski, kjer lahko živijo po prvotnem načinu. Prehranjujejo se predvsem z lovom na kopnem in ribolovom.

jejo se predvsem z lovom na kopnem in ribolovom.

Poglejmo naprej v Avstralijo. Ko je bila odkrita avstralska celina, je živelo tam okrog 150.000 domačinov. Zdaj jih je le še 50 do 60.000 in pregnani so v puste pokrajine severne in srednje Avstralije. Na otokih Novga Zelanda so prejšnje čase živeli povsod Maori, ki so se tja preselili v 13. ali 14. sto-

Delovanje vohunov je skrajno pretkano

V vseh državah se opozarja na ljudi, naj zdaj v vojnem času molčijo ali vsaj pazijo, da jih nihče ne posluša. Umetnost vohunov je od nekdaj zelo premetena in vohunstvo more prevariti celo protivohunstvo, to je tiste ljudi in urade, ki jih ima vsaka država, da onemogoča delovanje vohunov.

Od pravih vohunov je treba ločiti navadne prisluškovalce, ki so samo v službi vohunov in dobivajo od njih nagrade. To so ljudje, ki sami ne vedo, kolik pomen imajo obvestila, katera zbirajo, vedo pa seveda, da služijo vohunom. Prisluškovalci enostavno poslušajo, kaj ljudje govorijo, in poizvedujejo od ljudi, kar morejo izvedeti, in to donajajo vohunom, ki sede v svojih uradih ali

stanovanjih. Vohuni morajo potem presoditi, ali so obvestila, ki jih dobivajo, pravilna ali ne, ali so zanesljiva ali dovornjiva, ali pa mogoče kar zlagana in pretirana, da razni zlikovci izvajajo od vohunov denar. Le zanesljive in važne vesti izročajo vohuni tajni policiji države, od katere so najeti v ta namen. Včasih so med vohuni zelo ugledni ljudje, ki so v visokih službah in se gibljejo v odlični družbi, ne da bi kdo le slutil, da so vohuni.

Danes delujejo vohuni s silno premetenimi sredstvi. Vodja angleške tajne policije Thomas Aston je zbral nekaj primerov pretkanega vohunstva iz zadnje svetovne vojne in jih zapisal v knjižici. Naj navedemo nekaj primerov iz te knjižice:

Iz naših delavskih krajev

Jesenice

Podružnica Narodne strokovne zveze na Jesenicah priredi v nedeljo, dne 23. junija t. l. peš - izlet v Jeseniške rovte (Savske jame). Odhod vseh udeležencev bo ob 7. uri zjutraj izpred Sokolskega doma na Jesenicah. Kdor je zjutraj oz. dopoldne zadržan naj pride popoldne v naše taborišče k Savskim jamam. Z jedajo in pijačo bomo dobro prekrbljeni. Pekli bomo tudi čevapčiče in raznjice. Da bo razpoloženje še popolnejše, bo skrbela godba. Na ta prijeten izlet vabimo vse naše člane z njihovimi družinami, kakor tudi njihove prijatelje in znance, da se skupno v veseli družbi in najboljšem razpoloženju razgibljemo v lepi poletni naravi. Na veselo snidenje!

Krajevna bratovska skladnica na Jesenicah priobčuje: Krajevni upravni odbor je na svoji seji dne 22. aprila t. l. sklenil predlagati glavnemu upravnemu odboru, da se za zavarovane člane, ki imajo svoje stalno bivališče v Bohinjskem okolišu, nastavi zdravnik gospod dr. Vlado Wolf v Bohinjski Bistrici. Glavni upravni odbor je ta predlog odobril.

Z ozirom na to obveščamo zavarovane člane, da ordinira g. dr. Vlado Wolf v Bohinjski Bistrici v svoji ordinaciji v običajnih ordinacijskih urah za vse družinske člane, ki stalno prebivajo v bohinjskem okolišu, to je v naselju Nomenj ali pa zapadno od tega naselja. Za dokaz, da je oseba, ki zahteva zdravniško pomoč, upravičena do dajatev za račun bratovske skladnice, je potreben bolniški list. Le v nujnih primerih velja kot izkazilo tudi članska izkaznica zavarovanega člana.

Zavarovanim članom samim bo nudil g. dr. Vlado Wolf prvo zdravniško pomoč v primerih nujne potrebe. Zaradi nadaljnjega zdravljenja pa se morajo oboleli člani zgledati pri skladničnem zdravniku na Jesenicah, kadar jim zdravstveno stanje to dopušča.

Ljubljana

Tudi v Ljubljani je polno podjetij, obratov in pisarn, ki prav na svojstven način tolmačijo socialno zakonodajo. Prav značilen je sledeč primer:

Podjetje, ki ga zaenkrat ne bomo imenovali, prav čudno ureja službene odnose svojim uslužbenkam. Na eni strani vsem na široko razlaga o svojem socialnem čutu, na drugi strani pa ne izpolnjuje najosnovnejših predpisov socialne zakonodaje. Lastniku podjetja lahko sporočimo, da bodo vse uslužbenke prav zadovoljne, če bodo dobile vsaj tisto, kar jim nudi naša socialna zakonodaja. Potem ne bo potreba nobenega drugega usmiljenja in miloščin od delodajalca. Na drugi strani pa se bo delodajalec izognil nepotrebnim neprilikam in tožbam.

Ziri

V četrtek, dne 13. t. m. se je vršila v Žireh širša seja podružnice, ki bi bila lahko bolj obiskana. Na seji se je razpravljalo o splošnem delavskem položaju s posebno ozirom na delavstvo čevljarke stroke. Z ozirom na razmere je delavstvo spoznalo, da je neobhodno potrebno, da se prav v teh časih tesno oprime svoje strokovne organizacije. Ker pa je ta mesec propagandni mesec za pridobivanje novih članov, je bilo sklenjeno, da se bo storilo vse, da se organizirajo vsi čevljarški pomočniki v Žireh.

Z ozirom na porast draginje bo delavstvo v najkrajšem času moralo izvesti akcijo za prilagoditev mezdne tarife draginjskim razmeram.

Novo mesto

Članstvu sporočamo, da prejmejo »Novo Pravdo« v tem tednu zadnjikrat oni tovariši, ki članarino za mesec maj niso poravnali. Odslej ne bo glasila nihče več prejemal brez-

plačno. Kdor je tedaj s članarino za mesec maj še v zaostanku, naj jo naknadno poravnata do 23. junija t. l.

Prihodnja odborova seja bo prvo nedeljo meseca julija točno ob 9. uri dopoldne v Sokolskem domu. Do tega dne morate poravnati članarino tudi za junij, ker sicer se bo pošiljanje »Nove Pravde« ustavilo takoj v prvi polovici meseca julija. Na tej seji bomo reševali važne strokovne zadeve in bo moral vsak funkcionar podati točno svoja poročila. Na seji mora biti zastopan tudi veselični odbor s predsednikom.

Vajeniško vprašanje tvori pri nas predmet velikega zanimanja. Odslej bomo posvetili vajencem vso pažnjo, da bodo tudi ti najmlajši naši tovariši prišli do zakonitih pravic.

Zagorje

V nekem našem kamnolomu doživijo delavci tu pa tam kakšno razočaranje. Tako smo imeli pred par dnevi slučaj, da je bil neki kurjač peči za žganje apna deležen posebne psovke od tamkajšnjega delovodje. Dotičnega gospoda najljubše vprašamo, kako je mogoča taka žaljivka od izobraženega gospoda, ki si po vrhu še domišlja, kaj da je? Radovedni smo, kakšno stališče bi zavzela nadrejena oblast, ko bi izvedela za ta slučaj. Svoj čas se je hotelo delavstvo prizadetega podjetja organizirati ter izvoliti delavske zapupnike, a je žalibog doživelo razočaranje, ker je bilo nekaj delavcev prej odpuščenih, predno si je moglo izvoliti svobodne in prave zapupnike. Vse delavstvo ponovno pozivamo, da vstopajo neustrašeno v organizacijo NSZ, ker ne bo podjetnik nikdar naš pravi zagovornik, pa naj se še tako trka na svoja nacionalna prsa in govori o socialni pravičnosti.

Videm-Krško

Kolektivna pogodba je sklenjena in je tako prebit led ter bo vse nadaljnje delo veliko lažje, kot je bilo doslej.

Večina delavstva je z zadovoljstvom sprejela kolektivno pogodbo, le par poedincev ni prišlo na svoj račun. Upamo pa, da se bo ugodilo tudi tem. Prva ureditev mezdnih razmer je bila zelo težavna posebno radi tega, ker je bilo delavstvo različno plačano, pa četudi je opravljalo eno in isto delo. Sedaj je vse delavstvo uvrščeno v posebne mezdne razrede in bo prav radi tega pri vseh bodočih pogajanjih stvar veliko lažja. Kakor smo že omenili, je besedilo pogodbe prav dobro, vsekakor bo pa treba skrbeti, da vnesemo v kolektivno pogodbo v najbližji dobi gotove pomanjkljivosti in to plačane dopuste itd. Delavstvo pa se mora zavedati, da se bo izboljšal njihov socialen položaj le potom organizacije in zato je neobhodno potrebno, da še onih par delavcev, ki stojijo ob strani, takoj pristopi k organizaciji.

Važna razsodba

Pred kratkim smo objavili sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani, ki je rešila vprašanje mezde za orožnih vaj tako, da mora podjetnik plačati vsakemu delavcu, ki je že več kot 1 leto pri njem v službi, redno mezdo z odbitkom po din 10 na dan. Sedaj je v isti stvari izreklo sodbo Vrhovno sodišče v Ljubljani, ki določa, da mora podjetnik plačati delavcu polno redno mezdo tudi za več orožnih vaj v istem letu, da sme odbiti po din 7 na dan za hrano in po din 2 na dan za stanovanje, če ga delavec za orožnih vaj ne plačuje.

Sodba se glasi:

Vrhovno sodišče v Ljubljani kakor revizijsko sodišče v nejavni seji pod predsedstvom predsednika kasacijskega sodišča dr. Kende in ob navzočnosti kasacijskih sodnikov dr. Fischingerja, dr. Munde, dr. Pichlerja in dr. Petelina kakor sodnikov v pravni stvari tožeče stranke Bedina Ivana, miz. pomočnika, Primskovo 152, ki jo zastopa dr. Vilfan Jože,

odv. v Kranju, zoper toženo stranko Krđ Franca, miz. mojstra, Klanc, ki jo zastopa dr. Šilar Igo, odv. v Kranju radi 1056 din s pp. vsled revizije tožeče stranke zoper sodbo okrožnega kakor prizivnega sodišča v Ljubljani z dne 16. 12. 1939. Pl 1341-39-2 s katero je bila na priziv obeh pravnih strank deloma spremenjena sodba sresk. sodišča v Kranju z dne 21. 10. 1939. P 897-39-3.

razsodilo:

Reviziji se ugodi deloma in spremeni pobijana sodba tako, da se vpostavi prvostopna sodba:

Tožena stranka je dolžna, da plača tožeči stranki v 15 dneh ogibom izvršbe na 25 din določene stroške revizije.

Razlogi:

Tožnikova revizija se upira pravnemu nazoru pobijane sodbe, da je vračunati na mezdo hrano in stan pri vojakihi tekom orožnih vaj. Tožnikovi reviziji je pritrditi le deloma.

Pravilno poudarja pobijana sodba, da je bil smoter zakonodajalca pri uzakonitvi določbe § 221 z. o. zaščita gospodarsko šibkejšega delojemalca. Ta zaščita ne gre le v obsegu, da radi izpolnitve svoje vojaške dolžnosti napram državi naj ne trpi škode. S službenimi prejemki je kril tožnik stroške svoje preskrbe, odnosno preskrbe oseb, za katere mora skrbeti po zakonu. Preskrbo lastne osebe mu je za dobo njegovih orožnih vaj nudila država v naravi in mu dala tako naknado in natura. Tožniku je tako bil prihranjen potrošek mezde za v naravi mu dano preskrbo in bi bil tožnik na škodo službodajalca obogaten za znesek, ki bi ga bil moral potrošiti od svoje mezde za svojo preskrbo, če bi ne bil odsluževal orožnih vaj. Zato je že prav, da tožniku ne grejo denarni prejemki, v kolikor mu je bil prihranjen potrošek mezde s preskrbo v naravi po državi. Vračunati mu sme tedaj toženec vrednost hrane pri vojakihi. Ne more mu pa vračunati vrednosti stanovanja, ker je tožnik nesporno stanovanje obdržal naprej in mora tedaj zanj porabiti del svoje mezde. Zato je neodločilna protispisnost ugotovitve pobijane sodbe, da je med strankama nesporno, da je dobival tožnik dnevno 3 din za stan, ko je po razpravnem zapisniku bilo nesporno le to, da je dobival tožnik pri vojakihi hrano, vredno dnevno din 7 in stan, ki ga je le toženec ocenil s din 3 dnevno in še to, da je tožnik za dobo orožnih vaj imel svoje stanovanje na Primskovem in zanj plačeval stanarino. Le tako je tolmačiti besedilo »odgovarjajočo naknado«, o kateri govori zakon na splošno in je ne omejuje na denarno naknado. Pravilnost pravnega nazora vračunanja sledi tudi iz dejstva, da morejo rodbine oseb, vpoklicanih v vojaške službe, zahtevati od države podporo.

Po povedanem je pobijana sodba vračunala tožniku neosnovano tudi stanovanje za dobo dveh mesecev v znesku din 180 in odbila od vtoženih 1050 din vsoto din 600 mesto le 420 din. Toda preko zneska din 600, ki je bil prisojen tožniku s prvostopno sodbo, revizija ni dopustna (odst. § 596 cpp) in je bilo zato reviziji ustreči le do zneska 600 din.

Stroškovna odločba temelji na §§ 145, 152 cpp.

Ljubljana, 16. IV. 1940.

Maribor

Ker je Narodna strokovna zveza v Mariboru z dne 17. VI. 1940 nastavila tajnika s potrebno strokovno izobrazbo, so se spremenile uradne ure v njenem tajništvu v Sodni ulici 9-III, ki so odslej od 9.—12. ure in od 15. do 19. ure. Sporočamo to vsemu članstvu in simpatizerjem s prošnjo, da se v vseh zadevah v navedenem času zgledajo v prostorih podružnice NSZ.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Domovina je več kakor stranke

»Sokolski glasnik« objavlja v nedavni številki uvodnik, v katerem pravi med drugim:

»Naši politični voditelji imajo na pozive zaskrbljenih rodoljubov, naj opuste svoje politične spore in se v korist ljudstva sporazumejo med seboj, zmerom isti odgovor: Vse to vaše stokanje nima smisla, ker ne razumete prave politike. Mi radi volje priznavamo, da je zahteva po nekaki opustitvi pogosto plod idealizma, ki ne računa z življenjskimi stvarnostmi in s potrebo zdravega tekmovanja v našem političnem življenju. Mnogim je ta zahteva tudi samo plašč za prikrite želje po diktaturi. V dobro urejenih državah s svobodnimi in politično zreli narodi so stranke v političnem življenju naravnost potrebne. Ako je njihovo delo dobrohotno, potem so koristni, ki jih prinašajo stranke narodu in državi, vsekakor večje od škode, ki jo povzročajo s svojimi spori. Toda danes živimo v izrednih razmerah, ki ter-

jajo izredne ukrepe. Nujno se morajo umakniti v ozadje koristi strank in političnih skupin pred koristmi države in naroda. Uvesti moramo politično premirje, ki bo omogočilo zbiranje vseh ustvarjajočih sil našega naroda.

»Mi nismo političen list,« nadaljuje »Sokolski glasnik«, vendar pa trdimo, da bi med narodom najgloblje odjeknilo, če bi našle naše stranke pot in način, da se zbližajo. Nihče ne terja od njih, naj se odrečejo svojim programom in svojim voditeljem, toda če jim je korist države in naroda res glavni smoter, potem naj se zavoljo te koristi zbližajo med seboj, in to tako pri sodelovanju na oblasti kakor pri skupni odgovornosti. Stranke naj ostanejo, toda strankarstvo vendar že enkrat pometimo! Razmere so danes take, da se mora najti oblika za sodelovanje med vsemi našimi strankami, katerih delo res gre za tem, da bi bilo koristno državi.

Narodni ponos in junaštvo

Narodni ponos je tisto, kar veže pripadnika enega naroda, ene države v močno enoto. Ljudje, ki so ponosni na svoj narod, tudi niso strahopetni. V »Svobodni misli«, ki izhaja v Nikšiću, objavlja Milan Terić svoj pogovor z dvema preprostima možema, ki sta se bila izkazala v svetovni vojni. V zadevnem člančku pravi med drugim:

»Pogovarjal sem se z nekim človekom iz naroda. Nosil je Danilov red. Obilicevo kolajno za hrabrost in še polno drugih odlikovanj. Bil je na glasu slovečega junaka. Vprašal sem ga: »Kaj te je vodilo, striček, da si postal junak?«

»Srce,« so mi rekli vsi prisotni. »Ne samo srce,« je odvrnil junak »Mislim sem, da je pač malo upanja, da se živ vrnem. Voja je in kdor gre v vojno, lahko pade. In če že moram umreti, sem mislil sam pri sebi, naj pač umrem kakor junak. Naj nihče ne omadežuje mojih otrok ali sorodnikov z menoj, češ da sem bil strahopetec.

Kadar je vojna, ne klepeči lahkomišlno

V prestolnici ene izmed vojskujočih se držav je bila te dni odprta razstava, ki bi se prav tako lahko odprla v katerikoli nevtralni državi, saj danes v Evropi ni nobene države, ki bi mogla z gotovostjo trditi, da je vojni vrtnec ne bo zajel. Vojaški dotične države so priredili razstavo propagandnih letakov in lepakov pod geslom »Drži jezik za zobmi.« To geslo velja predvsem za vojake, ki odhajajo na dopust, potem za vse, ki dobivajo pisma z bojišča, in za delavce v tvornicah vojnih potrebščin. Nič manj ne velja gorno geslo za tiste državljane, ki ljubijo gostobesednost in so srečni, ako lahko preneso kako novost, pa naj bo še tako neumna in nesmiselna. Letaki in lepaki nazorno kažejo, kakšne posledice lahko imajo navidez prav nedolžni pogovori. Kažejo nam moža, žensko ali vojaka v tramvaju, v gostilni ali kje drugje, ki ničesar hudega sluteč vsemu svetu pripoveduje na dolgo in široko, kaj je vse videl in slišal. Na ta način dobiva sovražnik dragocene podatke, da lahko bombardira važne zgradbe ali potaplja ladje. Na odlično izdelanem letaku je slika razsrjenega vojaka, ki z roko kaže na dolgo vrsto lesenih križev ob vojaških grobovih. Pod sliko pa je napis: »Vidiš, klepetulja, to je tvoje delo!« Drugi letak priporoča: »Bodite nemi kakor ribe!« Tretji ukazuje: »Molči, kajti vsaka beseda lahko ubije branitelja domovine!« Različnih napisov take vsebine je brez konca. Med letaki predstavlja eden dete, ki piše s kredo po zidu: »Sovražnik vas posluša. Moj očka je na bojišču. Molčite, ne ubijte ga!«

Prireditelji razstave so posvetili poseben oddelk vojnemu ogledu. »Vohunstvo živi in dela. To ni samo snov za romane!« je napisano nad tem oddelkom. Med razstavljenimi rečmi so razna sredstva, ki se jih vohuni poslužujejo pri svojem poslu. Tako kos mila, v katerem je bilo skrito s skrivno pisavo napisano poročilo, drobčkan kovinski predmet, ki ga je vohun pogoltnil v trenutku aretacije; v tem predmetu, ki je bil votel, so našli cigaretni papirček, nadrobno popisano z velevažnimi vojaškimi podatki. Dlje vrsta votlih svinčnikov, ki so služili za prenos poročil, raznih potrebščin, ki so bile zlorabljene na enak način, majhnih kovčgov z dvojnimi dnom, lesenih ženskih votlih pet in vsega podobnega, kar se človek le more domisliti. Znano je tudi, da ima vohun potne listine v najlepšem redu. Včasih je kaka oseba prav zato sumljiva, ker ima vse listine v preveč lepem redu. Med listinami ogleduhov so razstavljeni tuji potni listi, na primer ameriški s sliko lepega mladega moža, nizozemski potni list s sliko lepega dekleta in tako naprej. Na vsaki izmed teh listin je prilepljen listek s kratkim sporočilom: Kot vohun ustrelen.

Več letakov je posvečeno klepetavosti po telefonu. V tem pogledu največ greše ženske. Vesela, da je mož prišel na dopust, steče lahkomišlno žena takoj k telefonu in sporoči vsem prijateljicam, da je prišel mož

od tam in od tam, da je tam zelo hudo ali pa da je tam čisto na varnem. Kriv je seveda tudi mož, če ji kaj takega zaupa. Matere, sestre in neveste naj ne pripovedujejo, kje služi njih sin, brat ali ženin. S tem ga lahko pogube.

Za človeka v zaledju molk ni samo dolžnost, marveč naravnost usluga narodni obrambi. Klepetavi ljudje postanejo nehote in nevede izdajalci in posredni morilci svojih prijateljev, znancev in sorodnikov. Oni s svojim neugnanim jezikom kličejo nesrečo nad svojo lastno glavo in nad svoj dom, da si se tega v svoji nedozorelosti ne zavedajo. Vohunstvo je namreč dandanes tako zelo razvito in gre v take podrobnosti, da se preprostu državljanu niti ne sanja, kaj se da vse sklepati iz njegovega neodgovornega govorjenja.

V današnjih časih bi bila taka razstava lahko kjerkoli na svetu, saj na vsem svetu ni države, ki bi lahko rekla: »Nas ne bo doletela vojna vihra.« Zato veljaj vsem: »Molči!«

RADIO

Liubliana

od 23. do 30. junija

Nedelja, 23. junija: 8.00: Jutrnji pozdrav. 8.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. 8.45: Verski govor (msgr. Viktor Steska). 9.00: Napovedi, poročila. 9.15: Gorenjski trio. 10.00: Smetana: Moja domovina, simfonična suita (plošče). 11.00: Operni trio, vmes bosta pela narodne Andrej Jarc in Tone Petrovič s spremljevanjem harmonike (Avgust Stanko). 12.30: Objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Nedeljski koncert radijskega orkestra. 16.30: Pol ure za dijake. 17.00: Kmetijska ura: Katere bolezni uničujejo zarod naše živine (dr. Janko Koren). 17.30: Pevski zbor »Cankar«. 18.15: Citre in balalajke (plošče). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. 20.00: Prenos pevske tekme iz opernega gledališča. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: V kresni noči (radijski orkester).

Ponedeljek, 24. junija: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Iz otroške sobe (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Radijski orkester. 14.00: Poročila. 18.00: Zdravstveno predavanje: Nekaj o dieti (dr. Božena Zajc-Lavričeva). 18.20: Komorni trio (plošče). 18.40: Slovenski delež v tujih kulturah: Znanstveniki (prof. Vilko Novak). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. 20.00: Veseli zvoki (plošče). 20.30: Operna glasba. Sodelovali bodo Ksenija Vidaličeva, Ivan Franci in radijski orkester. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Za boljšo voljo (plošče).

Torek, 25. junija: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Po domače (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Radijski orkester. 14.00: Poročila. 18.00: Čelo-solo (prof. Čenda Šedlbauer, pri klavirju prof. Pavel Šivic). 18.40: Gostinstvo in turizem (Joško Sotler). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. 19.50: Gospodarski pregled (Drago Potočnik). 20.00: Orkestralni koncert (plošče). 20.20: Martin Krpan. Priredil in režira Fran Žižek. Izvajali bodo člani radijske igralske družine. 21.00: Koncert radijskega orkestra. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Za ples (plošče).

Sreda, 26. junija: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Godbe na pihala igrajo (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Veseli kvartet. 14.00: Poročila. 18.00: Mladinska ura: Reportaža iz tiskarne. 18.40: Restavriranje kapiteljske cerkve v Novem mestu (Jože Gregorič). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura.